

Sygnatura akt II Cz 26/24

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lipca 2024 roku.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny – Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Magdalena Meroń – Pomarańska

po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 2024 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

spraw połączonych

z powództwa (...) z siedzibą w B.

przeciwko (...) z siedzibą w K.

o zapłatę

na skutek zażalenia strony powodowej na postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa –Krowodrzy w Krakowie z dnia 30 października 2023 roku, sygnatura akt I C 2169/23/K

oraz z powództwa (...) z siedzibą w B.

przeciwko (...) z siedzibą w K.

o zapłatę

na skutek zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa –Krowodrzy w Krakowie z dnia 3 listopada 2023 roku, sygnatura akt I C 1971/23/K

postanawia:

na podstawie art. 390 k.p.c. przedstawić Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne budzące poważne wątpliwości:

1. Czy sprawy z zakresu wierzytelności nabytej w wyniku umowy cesji zawartej z konsumentem przez podmiot posiadający siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, która zgłasza swoje roszczenie wobec innego podmiotu posiadającego również siedzibę w innym kraju Unii Europejskiej podlega polskiej jurysdykcji krajowej wynikającej na art. 7 ust. 1 pkt 1 lit. b tiret drugi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r.

w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.UE L z dnia 20 grudnia 2012 r.);

2. Czy podmiot posiadający siedzibę w innym kraju członkowskim niż Rzeczpospolita Polska na podstawie cesji wierzytelności dokonanej na podstawie art. 509 k.c.

z wierzycielem pierwotnym będącym konsumentem, w rozumieniu art. 22¹ k.c. wstępuje w prawa wierzyciela pierwotnego, dotyczące wyboru sądu właściwego według art. 7 pkt 1 lit. b tiret drugi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.UE L z dnia 20 grudnia 2012 r.);

Sędzia Magdalena Meroń-Pomarańska

Sygn. akt II Cz 26/24

UZASADNIENIE

postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia lipca 2024 roku

Opisy spraw

Strona powodowa (...) z siedzibą w B. domagała się od strony pozwanej (...) z siedzibą w K. zasądzenia kwoty 250 euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty, a także zasądzenia kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając roszczenie wskazała, iż na mocy umowy cesji z dnia 20 grudnia 2021 r. nabyła wierzytelność M. M., który był pasażerem lotu obsługiwanego przez pozwanego przewoźnika - (...) na trasie K. - M.. Lot miał odbyć się dnia 17 listopada 2021 r., jednakże na skutek jego nieprawidłowego wykonania przylot na lotnisko docelowe został opóźniony o 3 godziny.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty strona pozwana podniosła w pierwszej kolejności zarzut braku jurysdykcji krajowej także brak legitymacji czynnej powoda, wyjaśniając ponadto, iż odwołanie lotu było spowodowane nadzwyczajną okolicznością, której nie dało się uniknąć, a za którą nie ponosi odpowiedzialności.

Postanowieniem z dnia 30 października 2023 roku Sąd Rejonowy dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie odrzucił pozew strony powodowej o zapłatę z uwagi na brak jurysdykcji krajowej. Sąd Rejonowy wskazał, że nie znalazł podstawy do kwestionowania zawarcia między powodem a M. M. ważnej umowy cesji wierzytelności, w szczególności nie podzielił zarzutu o nieczytelności podpisu M. M. oraz braku dochowania formy dokumentowej, zgodnie z wymogami art. 772 k.c. Strona powodowa nabyła zatem od konsumenta (w rozumieniu art. 22⁽¹⁾ k.c.) wierzytelność z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania (umowy przewozu) - uprawnienie, które przysługuje pasażerowi jako konsumentowi do dochodzenia odszkodowania z tytułu opóźnionego lotu. Sąd podkreślił przy tym, że zawarcie wskazanej umowy prowadzi do uzyskania przez cesjonariusza legitymacji materialnej do żądania spełnienia świadczenia, a więc do zmiany podmiotowej po stronie wierzyciela, jednak nie dochodzi do zmiany stron pierwotnej umowy – w niniejszej sprawie umowy przewozu. Nie sposób więc uznać, iż cesjonariuszowi przysługują wszelkie prawa procesowe, które przysługiwały cedentowi, będącemu konsumentem, jako że cesjonariusz na mocy zawartej z cedentem umowy nie wstępuje z mocy prawa w stosunek prawny jaki wiązał owego cedenta z osobą trzecią. Brak jest tym samym podstaw by przyjąć, iż powód jako przedsiębiorca, może dochodzić swego roszczenia zgodnie z regulacjami przewidzianymi dla konsumentów na mocy samej tylko umowy cesji. Sąd wskazał, że strony w trakcie postępowania nie powołały się na zawarcie umowy o jurysdykcję tak między sobą, jak i między przewoźnikiem i pierwotnym wierzycielem, nie znalazł więc podstaw do zastosowania art. 1104 i 1105⁽¹⁾ k.p.c., jak również art. 25 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (tzw. Rozporządzenie Bruksela I bis) i uznania swej jurysdykcji na tej podstawie.

Podstawą zatem dochodzenia roszczenia odszkodowawczego jest umowa cesji, bowiem to z niej wynika jego legitymacja procesowa. Strona powodowa na mocy umowy cesji nie stała się jednak stroną umowy przewozu. W związku z powyższym łącznika jurysdykcyjnego nie można upatrywać w umowie przewozu i miejscu jej wykonania.

Z uwagi na bezsporną okoliczność, iż obie strony postępowania mają swoje siedziby w Niemczech Sąd I instancji ustalając jurysdykcję zastosował przepisy Rozporządzenia Bruksela I bis, które stanowią, iż osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego, zaś przed sądami innego państwa członkowskiego tylko zgodnie

z przepisami ustanowionymi w sekcjach 2-7 rozdziału II (art. 4 i 5). Zgodnie więc ze wskazanymi przepisami co do zasady właściwy w sprawie jest Sąd właściwy dla miejsca zamieszkania (a w tym przypadku: siedziby) pozwanego, a więc sąd w Niemczech.

Dalej Sąd I instancji wskazał, że nie znalazł podstaw do zastosowania któregośkolwiek z przepisów Rozporządzenia Bruksela I bis ustanawiającego odmienną od zasad ogólnych jurysdykcję, takim przepisem nie może być art. 7 ust 1 - podstawą roszczenia powoda nie jest umowa przewozu, której powód nie był stroną, lecz umowa cesji. Tym samym nie można uznać za łącznik jurysdykcyjny miejsca świadczenia usług, a więc zgodnie z orzecnictwem TSUE – miejsca wyloty bądź przyloty.

Zażalenie na to postanowienie złożyła strona powodowa, zaskarżając je w całości i zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 1099 § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż w niniejsza sprawa powinna podlegać pod jurysdykcję sądu niemieckiego, pomimo tego, iż sądem właściwym do rozpoznania powództwa o odszkodowanie, jest sąd według wyboru Powoda, w okręgu którego znajduje się miejsce odlotu, albo sąd, w okręgu którego znajduje się miejsce przylotu samolotu, uzgodnione w umowie;
2. naruszenie przepisu prawa materialnego tj. art. 509 §1 k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię, a co za tym idzie przyjęcie, że na podstawie umowy cesji wierzytelności nie dochodzi do przeniesienia legitymacji formalnej, a skutkiem tego niewłaściwe ustalenie stanu faktycznego i odrzucenie powództwa.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty strona powodowa wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i nadanie sprawie dalszego biegu, a także o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego.

W odpowiedzi na zażalenie strona pozwana wniosła o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Zarządzeniem z dnia 21 czerwca 2024 r. Sąd Okręgowy na podstawie art. 219 k.p.c. połączył ww. sprawę do wspólnego rozpoznania z sprawą o sygn. akt II Cz 379/24.

W sprawie II Cz 379/24 Sąd Rejonowy dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie postanowieniem z dnia 3 listopada 2023 roku oddalił wniosek (...) z siedzibą w K. o odrzucenie pozwu (...) z siedzibą w B..

W sprawie tej strona powodowa - (...) wniosła pozew przeciwko stronie pozwanej (...) Spółce Akcyjnej domagając się zapłaty kwoty 500 euro tytułem odszkodowania za dotarcie pasażerów do miejsca docelowego z ponad 3 godzinnym opóźnieniem. Roszczenie nabyła od pasażerów - I. S. i P. S., którzy podróżowali z A. do K. z przesiadką we F..

W sprawie został wydany nakaz zapłaty w dniu 5 kwietnia 2023 roku, który uwzględniał roszczenie strony powodowej w całości.

Od przedmiotowego nakazu strona pozwana wniosła sprzeciw, w którym domagała się odrzucenia pozwu w całości wskazując na brak jurysdykcji sądów polskich w sprawie.

W uzasadnieniu żądania podniosła, że strona powodowa nie wykazała podstawy jurysdykcji sądu polskiego, a w jej ocenie powództwo przeciwko niemieckiej spółce mogło zostać wytoczone jedynie przed sąd niemiecki, chyba że konkretny przepis Rozporządzenia Bruksela I Bis (sekcja 2-7) przewiduje możliwość wytoczenia powództwa przed inny sąd w państwie członkowskim. W ocenie strony pozwanej kluczowe znaczenie ma fakt, że to nie pasażer osobiście wystąpił z roszczeniem, a nabywca wierzytelności wynikających od wierzycieli pierwotnych.

Z kolei strona powodowa podniosła, że nabyła wszelkie uprawnienia i przymioty przysługujące cedentowi - występującemu jako konsument w umowie przewozu lotniczego. W ocenie strony powodowej nabyła ona

wierzytelność w kształcie i zakresie przysługującym cedentowi, mimo że strona powodowa nie posiada statusu konsumenta. Podniosła ona również, że powództwo zostało wytoczone w oparciu o przepisy krajowej, tj. art. 33 k.p.c. zgodnie z którym powództwo przeciwko przedsiębiorcy może zostać wytoczone przed sąd miejsca zakładu głównego lub oddziału, a w konsekwencji, że to sąd polski posiada w tej sprawie jurysdykcję.

Sąd Rejonowy wskazał, że wniosek o odrzucenie pozwu nie zasługiwał na uwzględnienie, gdyż Sąd rozpatrujący sprawę ma jurysdykcję do rozpoznania niniejszej sprawy.

Sąd odwołał się do art. 1099 § 1 k.p.c., oraz wskazał, że w tej sprawie doszło do przelewu wierzytelności na mocy, którego strona powodowa nabyła od pasażerów - J. S. i P. S. wierzytelność, która przysługiwała im tytułem opóźnienia w locie na trasie A.- K. z przesiadką we F., który to odbył się w dniu 12 listopada 2021 roku. Strona powodowa nabyła więc od konsumenta (w rozumieniu art. 221 k.c.) wierzytelność z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania (umowy przewozu), czyli innymi słowy nabyła uprawnienie, które przysługuje pasażerowi jako konsumentowi do dochodzenia odszkodowania z tytułu opóźnionego lotu.

Dalej Sąd I instancji wskazał, że kwestie jurysdykcji w sprawach dotyczących umów konsumenckich reguluje art. 17 i następne rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (dalej: „Rozporządzenie”). Art. 17 ust. 3 Rozporządzenia wprost jednak wskazuje, iż nie znajduje on zastosowania do umów przewozu, z wyjątkiem umów przewidujących w zamian za cenę ryczałtową połączone świadczenia przewozu i noclegu.

Sąd Rejonowy ocenił, iż należy uznać, że mimo cesji wierzytelności możliwe jest powoływanie się na umowę przewozu jako łącznik jurysdykcyjny w niniejszej sprawie. Odwołał się on do art. 7 pkt 1 lit a i b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/12, zgodnie z którym w przypadku przewozu lotniczego osób pomiędzy państwami członkowskimi, dokonywanego na podstawie umowy zawartej z jednym przedsiębiorstwem lotniczym będącym rzeczywistym przewoźnikiem, sądem właściwym do rozpoznawania powództwa o odszkodowanie, opartego na powyższej umowie i na przepisach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 261/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylające rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz.U.UE.L.2004.46.1- „rozporządzenie nr 261/2004”) jest - według wyboru powodów - sąd, w okręgu którego, znajduje się miejsce odlotu, albo sąd, w okręgu którego znajduje się miejsce przylotu samolotu, uzgodnione w umowie.

Sąd I instancji wywodził dalej, że zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej cesja wierzytelności dokonana przez wierzyciela pierwotnego nie ma wpływu na jurysdykcję sądu polskiego opartą o wskazywany powyżej łącznik tj. art. 7 pkt 1 lit a i b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/12 (por. wyrok TSUE z dnia 18 lipca 2013 roku, sygn. akt C-147/12, LEX nr 1335489). Sąd Rejonowy stwierdził, że odmienne uznanie tj. uznanie, że cesja wpływa na jurysdykcję - stałoby w sprzeczności z motywem 15 rozporządzenia, który wskazuje, że przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i opierać się na zasadzie, że jurysdykcję w ogólności mają sądy miejsca zamieszkania pozwanego. Tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub autonomię stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania. Siedziba osób prawnych musi być zdefiniowana wprost w rozporządzeniu celem wzmocnienia przejrzystości wspólnych przepisów i uniknięcia konfliktów kompetencyjnych.

Sąd Rejonowy ocenił, że konieczne było również odniesienie się do motywu 18 rozporządzenia nr 1215/2012, który stanowi, że w sprawach dotyczących ubezpieczenia, umów z udziałem konsumentów i z zakresu prawa pracy strona słabsza powinna być chroniona przez przepisy jurysdykcyjne dla niej bardziej korzystne niż przepisy ogólne. Sąd ten ocenił, że motyw ten zgodnie z orzecnictwem TSUE, odnosi się do sekcji 3-5 rozdziału 2 rozporządzenia. Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie za łącznik jurysdykcyjny uznał art. 7 pkt 1 lit a i b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/12, który znajduje się sekcji 2 rozporządzenia, a zatem motyw 18 nie ma zastosowania w niniejszej sprawie.

Dodatkowo Sąd I instancji zwrócił jeszcze uwagę na art. 7 pkt 5 przedmiotowego rozporządzenia, który wskazuje, że w sprawach dotyczących sporów wynikających

z działalności filii, agencji lub innego oddziału - przed sądy miejsca, w którym znajdują się filia, agencja lub inny oddział. W rozpatrywanej sprawie strona pozwana posiadała swój oddział w Polsce, a w konsekwencji zgodnie z treścią przywołanego powyżej art. 7 pkt 5 rozporządzenia tut. Sąd posiada jurysdykcję w niniejszej sprawie.

Zażalenie na powyższe orzeczenie wniosła strona pozwana zaskarżając je w całości. Skarżąca podniosła następujące zarzuty naruszenia:

1) art. 1099 § 1 k.p.c. poprzez wydanie postanowienia o odmowie odrzucenia pozwu i stwierdzenie jurysdykcji krajowej sądów polskich, podczas gdy niniejsza sprawa dotyczy sporu o zapłatę pomiędzy dwiema spółkami niemieckiego prawa handlowego, będącymi przedsiębiorcami, co w okolicznościach sprawy prowadziło do konieczności odrzucenia pozwu, z uwagi na brak jurysdykcji krajowej sądów polskich,

2) art. 7 pkt 1 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (tzw. Bruksela I bis-„Rozporządzenie Bruksela I bis”) poprzez błędne przyjęcie, iż miejscem pozostającym w najściślejszym związku z umową jest miejsce odlotu bądź przylotu samolotu, a nie miejsce położenia siedziby przedsiębiorstwa, podczas gdy Powódkę ((...)) i Pozwaną ((...)) nie łączyła umowa przewozu, a jedynie Powódka dochodzi od Pozwanej zapłaty odszkodowania, którą to wierzytelność uprzednio nabyła (rzekomo) od Pasażerów związanych z Pozwaną umową przewozu,

3) art. 4 ust. 1 w zw. z art. 63 ust. 1 pkt a) Rozporządzenie Bruksela I bis poprzez ich niezastosowanie i nieuznanie braku jurysdykcji krajowej sądów polskich, podczas gdy brak jest szczególnej podstawy do wytoczenia powództwa przeciwko Pozwanej w innym kraju niż kraj siedziby, tj. w Niemczech.

W związku z powyższym, skarżąca wniosła o:

1) zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez odrzucenie pozwu w całości, a także o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł,

2) zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Do zażalenia skarżąca dołączyła szereg orzeczeń, w których sądy odrzuciły pozew w innych sprawach toczących się między stronami tego postępowania w analogicznych stanach faktycznych tj. postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie w Krakowie sygn. akt I C 1218/23/K, postanowienie Sądu Rejonowego Krakowa-Krowodrzy w Krakowie z dnia 13 września 2023 r. sygn. akt I C 2217/23/K, postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie z dnia 17 września 2023 r. sygn. akt I C 2168/23/K, postanowienie Sądu Rejonowego dla m.st Warszawy w Warszawie sygn. akt II C 1954/23, postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie z dnia 30 października 2023 r. sygn. akt I C 2169/23/K, postanowienie Sądu Rejonowego dla m.st Warszawy w Warszawie z dnia 17 listopada 2023 r. sygn. akt I C 3255/23, postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z dnia 28 listopada 2023 r. sygn. akt VI C 2035/23, postanowienie Sądu Rejonowego dla m.st Warszawy w Warszawie z dnia 29 listopada 2023 r. sygn. akt I C 2815/23, postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy – Woli w Warszawie z dnia 8 grudnia 2023 r. sygn. akt II C 1134/23 upr., postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie z dnia 9 sierpnia 2023 r. sygn. akt I C 645/23 upr.

Odpowiedź na zażalenie wniosła strona powodowa domagając się oddalenia zażalenia strony pozwanej oraz zasądzenia od (...) Spółki Akcyjnej kosztów postępowania zażaleniowego w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zagadnienia prawne budzące poważne wątpliwości:

Połączone do wspólnego rozpoznania przez tut. Sądem wyżej opisane sprawy ukazują dwie główne linie orzecznicze jakie wykształcają się w judykaturze tj. poprzez określenie jurysdykcji na gruncie przepisów prawa krajowego albo prawa międzynarodowego tj. Unii Europejskiej.

W związku z czym Sąd Okręgowy przy rozstrzyganiu wyżej opisanych spraw dostrzegł dwa zagadnienia prawne budzące poważne wątpliwości:

3. Czy sprawy z zakresu wierzytelności nabytej w wyniku umowy cesji zawartej z konsumentem przez podmiot posiadający siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, która zgłasza swoje roszczenie wobec innego podmiotu posiadającego również siedzibę w innym kraju Unii Europejskiej podlega polskiej jurysdykcji krajowej wynikającej na art. 7 ust. 1 pkt 1 lit. b tiret drugi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r.

w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.UE L z dnia 20 grudnia 2012 r.);

4. Czy podmiot posiadający siedzibę w innym kraju członkowskim niż Rzeczpospolita Polska na podstawie cesji wierzytelności dokonanej na podstawie art. 509 k.c.

z wierzycielem pierwotnym będącym konsumentem, w rozumieniu art. 22¹ k.c. wstępuje w prawa wierzyciela pierwotnego, dotyczące wyboru sądu właściwego według art. 7 pkt 1 lit. b tiret drugi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.UE L z dnia 20 grudnia 2012 r.);

Rozstrzygnięcie powyżej przedstawionych zagadnień prawnych pozostaje w bezpośrednim związku z istotą sporu, albowiem do dokonania oceny czy powództwo w rozpatrywanych sprawach podlega jurysdykcji krajowej Sądu I instancji wpierv należało stwierdzić czy zawarcie umowy cesji pomiędzy (...), a konsumentami

w rozumieniu art. 22⁽¹⁾ k.c. tj. M. M., I. S. i P. S. implikuje wniosek, że jurysdykcja szczególna związana z miejscem wykonania wobec pasażera umowy przelotu lotniczego ma zastosowanie jedynie od tego pasażera jako konsumenta czy również do jego następcy prawnego pod tytułem szczególnym, który w drodze umowy przelewu wierzytelności miałby nabyć wierzytelność zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 lit. b tiret drugi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r.

Dodatkowo odpowiedzenie przez Sąd Najwyższy na przynajmniej jedno z wyżej wskazanych pytań ma istotne znaczenie, gdyż doprowadzić ono może do większej stabilności orzecznictwa oraz może zapobiec sytuacjom, gdy Sąd I instancji wydaje określone orzeczenie (o jurysdykcji lub jej braku) następnie Sąd II instancji uchyli to postanowienie i dokona jego zmiany to w wyniku czego przy ponownym zaskarżeniu orzeczenia kończącego Sąd I instancji Sąd II instancji jako niezwiązany orzeczeniem o odrzuceniu pozwu lub oddaleniu wniosku

o odrzuceniu pozwu mógłby stwierdzić nieważność orzeczenia na podstawie art. 379 pkt 1 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwaliła się również linia, zgodnie z którą Sąd II instancji nie jest związany oceną prawną wyrażoną przez ten sąd przy okazji rozpoznawania zażalenia na incydentalne postanowienie, bowiem zgodnie z art. 386 § 6 k.p.c. wiążąca jest jedynie ocena prawna i wskazania do dalszego postępowania zawarte w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji. [wyrok Sądu Najwyższego z 7 lutego 2003 r., III CKN 1386/00, por. komentarz do art. 386 KPC red. Marszałkowska-Krześ/Gil 2024, wyd. 34/I. Biedroń Legalis] Rozstrzygnięcie sądu I instancji ponownie rozpoznającego sprawę musi być zawsze wyrazem oceny i decyzji tego sądu, a skrępowanie go orzeczeniem sądu instancji wyższej ma na celu jedynie zapobieżenie powtórzeniu się okoliczności powodujących wadliwość uchylonego orzeczenia [zob. wyrok Sądu Najwyższego z 20 lutego 2002 r., V CKN 757/00, postanowienie Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2000 r., II CKN 696/98, Komentarz do art. 386 KPC T. I red. Szanciło 2023, wyd. 2/Łazarska/Górski]

W konsekwencji Sąd II instancji rozpoznając ponowne orzeczenie sądu I instancji może je zmienić i znów odrzucić pozew ze względu na brak legitymacji strony powodowej.

W konsekwencji może to doprowadzić do tego, że sąd odwoławczy ponownie odrzuci pozew, co z kolei może negatywnie wpłynąć nie tylko na sytuację stron postępowania, ale również na ich postrzeganie prawa. Dodatkowo nie powinno zniknąć z pola widzenia, że konsekwencją niewłaściwego rozstrzygnięcia co do jurysdykcji może być stwierdzenie nieważności postępowania w sprawach, w których polski sąd powszechny albo stwierdził swoją właściwość lub jej brak.

W związku z czym o znaczeniu, zdefiniowanych w uzasadnianym postanowieniu zagadnieniach prawnych przekonuje też i to, że dotąd obie te kwestie nie zostały rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy, a w wydziale tut. Sądu Okręgowego wytworzyły się dwa główne stanowiska związane z ww. pytaniem prawnym skierowanym do Sądu Najwyższego. Co istotne stanowiska te prezentują rozbieżność co do interpretacji jurysdykcji sądów polskich, która oparta jest na różnych przepisach tj. na przepisach prawa krajowego i międzynarodowego (Unii Europejskiej).

Stanowiska odnośnie jurysdykcji:

Zgodnie z pierwszym stanowiskiem ustanowienie w art. 7 pkt. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 zasady szczególnej jurysdykcji w sprawach, w których przedmiotem jest umowa lub roszczenie wynikające z umowy, które uzupełnia zasadę jurysdykcji miejsca zamieszkania pozwanego, odpowiada celowi bliskości i jest uzasadnione istnieniem ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, do którego zwrócono się o rozpoznanie sprawy. Nie jest to wyjątek ustanowiony z uwagi na ochronę słabszej strony (konsumenta) co ma ten skutek, że na jurysdykcję tę powołać się może także profesjonalny uczestnik obrotu prawnego, który konsumentem nie jest. Ponieważ istnienie jurysdykcji z art. 7 rozporządzenia nr 1215/2012 nie jest związane z potrzebą ochrony słabszej strony tj. konsumenta i może powołać się na nią również profesjonalista, nie ma podstaw do przyjmowania, by jej zaistnienie wymagałoby dodatkowej umowy cesji praw w zakresie jurysdykcji. Jurysdykcja ta bowiem istnieje nie ze względu na szczególny przymiot strony (konsument) ale ze względu na przedmiot sporu, którym jest roszczenie z tytułu świadczenia usług przewozu lotniczego i odpowiada ona celowi bliskości i ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, do którego zwrócono się o rozpoznanie sprawy.

W uzasadnieniu Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 19 marca 2024 r. sygn. akt II Cz 251/24 wskazano, że w przypadku, gdy strona powodowa wywodzi swoje roszczenie z art. 5 ust. 1 oraz art. 7 rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz. Urz. UE. L 2004 Nr 46, str. 1- „rozporządzenie nr 211/2004”) ze wskazaniem, że roszczenie o zapłatę odszkodowania za opóźniony lot nabyła wskutek umowy cesji wierzytelności od konsumenta, będącego pierwotną stroną umowy przewozu lotniczego.

Wskazuje się, iż orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości wyjaśnione zostało (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 9 lipca 2009 r., Peter Rehder, C-204/08), że przypadku przewozu lotniczego osób pomiędzy państwami członkowskimi, dokonywanego na podstawie umowy zawartej z jednym przedsiębiorstwem lotniczym będącym rzeczywistym przewoźnikiem, sądem właściwym do rozpoznawania powództwa o odszkodowanie opartego na przepisach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 261/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylające rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz.U.UE.L.2004.46.1- „rozporządzenie nr 261/2004”) jest według wyboru powoda, sąd, w okręgu którego, znajduje się miejsce odlotu, albo sąd, w okręgu którego znajduje się miejsce przylotu samolotu, uzgodnione w umowie (art. 5 pkt 1 lit. b tiret drugi rozporządzenia nr 44/2001, któremu odpowiada art. 7 pkt 1 lit b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/2012). Zgodnie z tym przepisem osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozwana w innym państwie członkowskim w sprawach dotyczących umowy – przed sądy miejsca wykonania danego zobowiązania, którym to miejscem jest miejsce w państwie członkowskim, w którym zgodnie z umową usługi były świadczone lub miały być świadczone. Występując z roszczeniem wynikającym z art. 5 ust. 1 oraz art. 7 rozporządzenia nr 261/2004 przed sądem

polskim strona powodowa powoływała się na art. 7 ust. 1 pkt 1 lit. b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/2012, wskazując na miejsce wykonania zobowiązania, co – zgodnie z powołanym wyrokiem C-204/08 - uznane zostało przez Trybunał za dopuszczalne. Zgodnie z rozporządzeniem nr 1215/2012, które uchyliło i zastąpiło rozporządzenie nr 44/2001, które z kolei zastąpiło Konwencję z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, zmienioną późniejszymi konwencjami dotyczącymi przystąpienia nowych państw członkowskich do tej konwencji. Wykładnia, jaką Trybunał nadał art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, znajduje również zastosowanie do art. 7 pkt 1 rozporządzenia nr 1215/2012, ponieważ przepisy te można uznać za równoważne (zob. wyrok z dnia 8 maja 2019 r., Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, pkt 20 i przytoczone orzecznictwo).

Zgodnie z motywem 15 rozporządzenia nr 1215/2012 przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i opierać się na zasadzie, że jurysdykcję w ogólności mają sądy miejsca zamieszkania pozwanego. Tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub autonomię stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania.

Co do zasady – zgodnie z art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 - z zastrzeżeniem przepisów tego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego. Zgodnie jednak z art. 5 ust. 1 osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane przed sądy innego państwa członkowskiego tylko zgodnie z przepisami ustanowionymi w sekcjach 2-7 niniejszego rozdziału.

Sąd Okręgowy wskazał, że artykuł 7 pkt 1 lit b, na który powołuje się strona powodowa znajduje się w sekcji 2 rozporządzenia nr 1215/2012 i stanowi wyjątek, o którym mowa w motywie 15 tego rozporządzenia, od zasady istnienia jurysdykcji sądu miejsca zamieszkania pozwanego.

Ustanowienie tego wyjątku nastąpiło ze względu na przedmiot sporu (m. in. sprawy dotyczące umowy), a przewidziana w nim zasada jurysdykcji szczególnej w sprawach, gdzie przedmiotem jest umowa lub roszczenie wynikające z umowy, uzupełniająca zasadę jurysdykcji miejsca zamieszkania pozwanego, odpowiada celowi bliskości i jest uzasadniona istnieniem ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, do którego zwrócono się o rozpoznanie sprawy, co Trybunał stwierdził już w sprawie wyroku z dnia 3 maja 2007 roku, Color Drack, C- 386/05, pkt 22.

W wyroku tym Trybunał podniósł, że w zakresie miejsca wykonania zobowiązań wynikających z umów sprzedaży rzeczy ruchomych art. 5 ust. 1 lit. b) tiret pierwsze rozporządzenia nr 44/2001 definiuje to kryterium związku w sposób autonomiczny po to, aby zapewnić realizację celów w postaci ujednoczenia zasad jurysdykcji sądowej oraz przewidywalności. W takich przypadkach miejsce dostawy rzeczy ruchomych zostało zatem zdefiniowane jako autonomiczne kryterium związku, które może znaleźć zastosowanie do wszystkich żądań opartych na umowie sprzedaży (wyrok w sprawie Color Drack, pkt 24, 26). Mając na względzie cele bliskości i przewidywalności, Trybunał orzekł, że zasada ustanowiona w art. 5 pkt 1 lit. b) tiret pierwsze rozporządzenia nr 44/2001 ma również zastosowanie w przypadku wielości miejsc dostawy położonych w tym samym państwie członkowskim, co oznacza, że do rozpoznania wszystkich powództw, których podstawę stanowi umowa, powinien być właściwy jeden sąd (wyrok w sprawie Color Drack, pkt 36, 38). Wreszcie Trybunał uznał, że w przypadku wielości miejsc dostawy rzeczy ruchomych w jednym państwie członkowskim miejscem, które wykazuje najściślejszy związek pomiędzy umową a sądem właściwym, jest miejsce dostawy głównej, które należy określić na podstawie kryteriów ekonomicznych, oraz że w braku możliwości określenia miejsca dostawy głównej każde z miejsc dostawy wykazuje wystarczająco bliski związek z okolicznościami sporu, a powód może w pozwać pozwanego przed sąd miejsca dostawy swojego wyboru (wyrok w sprawie Color Drack, pkt 40, 42).

Stanowisko to zostało powtórzone i bezpośrednio odniesione do umów o świadczenie usług, w tym także do przypadków, w których usługi te nie są świadczone tylko w jednym państwie członkowskim w powołanym już wyroku z dnia 9 lipca 2009 roku, Peter Rehder, C-204/08, pkt 36, który wprost dotyczy roszczenia opartego na art. 5 ust. 1 oraz art. 7 rozporządzenia nr 261/2004 z jakim wystąpiła w niniejszej sprawie strona powodowa.

Jak wyjaśnił Trybunał zasady jurysdykcji szczególnej przewidziane w rozporządzeniu nr 44/2001 w dziedzinie umów sprzedaży rzeczy ruchomych i świadczenia usług mają bowiem tę samą genezę, służą temu samemu celowi i zajmują takie samo miejsce w systemie ustanowionym na mocy tego rozporządzenia. Trybunał uznał, że jedynymi miejscami, które wykazują bezpośredni związek z usługami przewozu lotniczego, świadczonymi w wykonaniu zobowiązań związanych z przedmiotem umowy, są miejsca odlotu i przylotu samolotu. W tych okolicznościach zarówno miejsce odlotu, jak i miejsce przylotu samolotu muszą być uznane za miejsca głównego świadczenia usług będących przedmiotem umowy przewozu lotniczego. Trybunał wyjaśnił, że każde z tych dwóch miejsc ma wystarczająco bliski związek

z okolicznościami sporu, a tym samym zapewnia ścisły związek, wymagany przez zasady jurysdykcji szczególnej określone w art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, pomiędzy umową a sądem właściwym. W konsekwencji osoba żądająca odszkodowania na podstawie rozporządzenia nr 261/2004 ma prawo skorzystać z możliwości wyboru i na podstawie art. 5 ust. 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia nr 44/2001 wytoczyć pozwanemu sprawę przed sądem, w okręgu którego znajduje się jedno z tych miejsc. To prawo wyboru przyznane powodowi zapewnia nie tylko wypełnienie kryterium bliskości, lecz spełnia również wymóg przewidywalności, jako że pozwala zarówno powodowi, jak i pozwanemu na łatwe wskazanie sądów, przed którym może zostać wytoczone powództwo. Ponadto uprawnienie to jest zgodne z wymogiem pewności prawa, ponieważ wybór, jakiego może dokonać powód, jest na gruncie art. 5 ust. 1 lit. b) tiret drugie ograniczony do dwóch sądów. Należy również przypomnieć, że powód zachowuje możliwość pozwania przed sąd miejsca zamieszkania pozwanego, przewidzianą w art. 2 ust. 1 tego rozporządzenia (wyrok w sprawie Peter Rehder, pkt 41, 43, 44, 46).

Z powołanego wyżej orzecznictwa wprost płynie wniosek, że ustanowienie w art. 7 pkt 1 zasady szczególnej jurysdykcji w sprawach, których przedmiotem jest umowa lub roszczenie wynikające z umowy, które uzupełnia zasadę jurysdykcji miejsca zamieszkania pozwanego, odpowiada celowi bliskości i jest uzasadnione istnieniem ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, do którego zwrócono się o rozpoznanie sprawy. Nie jest to zatem wyjątek ustanowiony z uwagi na ochronę słabszej strony, w tym wypadku konsumenta, co ma ten skutek, że na jurysdykcję tę powołać może się także profesjonalny uczestnik obrotu prawnego, który konsumentem nie jest.

Trafnie przy tym zażalenie wskazuje, że argumentem przemawiającym za brakiem istnienia jurysdykcji na podstawie artykułu 7 pkt 1 lit b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/2012 nie jest stanowisko Trybunału Sprawiedliwości, na które powołuje się Sąd pierwszej instancji, w szczególności to zawarte w wyrokach Hofose, C – 106/17, CNP, C-913/19 i T.B.I D.SP.Z.O.O., C-393/20.

Wszystkie te wyroki dotyczą szczególnej jurysdykcji w sprawach dotyczących ubezpieczenia, której dotyczą art. 10 – 15 sekcji 3 rozporządzenia nr 1215/2012 i dotyczą one spraw, w których powodowie (właśnie profesjonalni nabywcy wierzycelności) powoływali się na art. 11 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1215/2012 w związku z jego art. 13 ust. 2 i jurysdykcję wyznaczoną miejscem zamieszkania powoda. Trybunał orzekł, że podmiot, który prowadzi działalność w zakresie dochodzenia roszczeń od zakładów ubezpieczeń, jako nie posiadający słabszej pozycji w stosunku do strony przeciwnej, nie może korzystać ze szczególnych przepisów jurysdykcyjnych przewidzianych w art. 10 – 16 rozporządzenia nr 1215/2012 (znajdujących się w sekcji 3), która została ustanowiona w celu ochrony słabszej strony stosunku, za którą nie sposób uznać profesjonalisty.

Jednocześnie w tych samych wyrokach oraz w wyroku z dnia 21 stycznia 2016 roku, SOVAG, C-521/14 Trybunał wprost wskazał, że w zakresie, w jakim roszczenie podnoszone przez jednego ubezpieczyciela wobec innego ubezpieczyciela nie jest objęte zakresem sekcji 3 rozdziału II rozporządzenia nr 44/2001, art. 6 pkt 2 tego rozporządzenia, który wchodzi w zakres sekcji 2 tego rozdziału, może znaleźć zastosowanie do tego roszczenia pod warunkiem, że jest ono objęte hipotezą tego przepisu (SOVAG, C-521/14, pkt 31). Analogicznie stwierdził, że w przypadku, gdy sekcja 3 rozdziału II rozporządzenia nr 1215/2012 nie ma zastosowania do roszczenia ze względu na brak występowania strony słabszej w stosunku do drugiej strony, roszczenie to może być objęte zakresem przepisów sekcji 2 tego rozdziału, a w szczególności art. 7 pkt 2 lub art. 7 pkt 5 tego rozporządzenia, nawet w wypadku sporu w dziedzinie ubezpieczeń, o

ile spełnione są ustanowione w tychże przepisach przesłanki ich stosowania (CNP, C-913/19, pkt 46). Stanowisko to zostało powtórzone w sprawie T.B.I D.SP.Z.O.O., C-393/20, pkt 49-54).

Z powyższego orzecznictwa jednoznacznie wynika, że Trybunał dopuścił możliwość powołania się na art. 7 rozporządzenia nr 2015/2012 przez pomiot, który działając jako profesjonalista nabył wierzycelność od słabszej strony. Oznacza to, że orzeczenia, na które powołał się Sąd Rejonowy wcale nie wykluczają możliwości przyjęcia istnienia jurysdykcji na podstawie art. 7 rozporządzenia nr 2015/2012 przez taki podmiot, a wręcz przeciwnie na istnienie takiej jurysdykcji wprost wskazują. Z orzecznictwa tego bowiem płynie jednoznaczny wniosek, że wyłączenie możliwości oparcia jurysdykcji w oparciu o szczególną podstawę wynikającą z potrzeby chronienia strony słabszej (ubezpieczonego), nie niweczy możliwości powołania się na jurysdykcję wynikającą z art. 7 pkt rozporządzenia nr 2015/2012.

Brak jest przy tym argumentów, w świetle których stanowiska tego nie można wprost odnosić do nabytych przez profesjonalistę roszczeń konsumenta z umowy przewozu lotniczego. Jest to bowiem analogiczna sytuacja, a brak możliwości oparcia roszczeń o szczególną podstawę wynikającą z potrzeby ochrony strony słabszej (konsumenta) wynika wprost z art. 17 ust. 3 rozporządzenia nr 2015/2012.

Nie powinno przy tym budzić wątpliwości to, że w sprawach o roszczenia wynikające z rozporządzenia nr 261/2004 spełnione są przesłanki zastosowania art. 7 pkt 1 lit b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/2012, o czym Trybunał Sprawiedliwości orzekł już w powołanym wyroku Peter Rehder, C – 204/08, stwierdzając, że sądem właściwym do rozpoznawania powództwa o odszkodowanie opartego na przepisach rozporządzenia nr 261/2004 jest sąd, w okręgu którego, znajduje się miejsce odlotu, albo sąd, w okręgu którego znajduje się miejsce przylotu samolotu.

Ponieważ istnienie jurysdykcji z art. 7 rozporządzenia nr 1215/2012 – co wskazano powyżej – nie jest związane z potrzebą ochrony słabszej strony tj. konsumenta i może powołać się na nią również profesjonalista, nie ma podstaw do przyjmowania, by jej zaistnienie wymagałoby dodatkowej umowy cesji praw w zakresie jurysdykcji. Jurysdykcja ta bowiem istnieje nie ze względu na szczególny przymiot strony (konsument) ale ze względu na przedmiot sporu, którym jest roszczenie z tytułu świadczenia usług przewozu lotniczego i odpowiada ona celowi bliskości i ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, do którego zwrócono się o rozpoznanie sprawy.

Za trafne uznać należy stwierdzenie Sądu pierwszej instancji, że w świetle art. 509 k.c. na skutek zawarcia umowy cesji strona powodowa nie stała się stroną umowy przewozu, a jedynie uzyskała wierzycelność. Stwierdzenie to nie ma jednak przesądzającego znaczenia dla przesądzenia o braku istnienia jurysdykcji z powołaniem się na 7 pkt 1 lit b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/2012, bowiem jak już wskazano dla możliwości skorzystania z tej jurysdykcji nie jest konieczne powołanie się na status wierzyciela pierwotnego (konsumenta).

W tym zakresie Sąd wskazał jeszcze, że w wyroku z dnia 29 lutego 2024 roku, EVENTMEDIA SOLUCIONES, C–11/23 (wydanym w sprawie, w której powodem był właśnie nabywca wierzycelności) Trybunał Sprawiedliwości orzekł, iż prawo do odszkodowania na podstawie przepisów rozporządzenia nr 261/2004 i związany z nim obowiązek wypłaty przez obsługującego przewoźnika lotniczego odszkodowania przewidzianego w art. 7 ust. 1 tego rozporządzenia wynikają bezpośrednio z tego rozporządzenia. Nie można zatem uznać, że podstawą tego prawa i tego obowiązku jest umowa, zawarta w danym wypadku między pasażerem linii lotniczych a danym obsługującym przewoźnikiem lotniczym, aczkolwiek bez istnienia tej umowy nie byłoby mowy o powstaniu tych praw.

Na istnienie jurysdykcji z art. 7 pkt 1 lit b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/2012 profesjonalnego nabywcy wierzycelności z tytułu odwołanego lotu pośrednio wskazuje też wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 13 lutego 2020 roku, Flightright, C – 606/19, aczkolwiek kwestia ta nie była wprost przedmiotem rozważań Trybunału.

W sprawie tej jednak chodziło o istnienie jurysdykcji sądu niemieckiego w sporze pomiędzy nabywcą wierzycelności z Hamburga (Flightright GMBH) a linią lotniczą z Hiszpanii (IBERIA LAE), gdzie lot z Hamburga (Niemcy) do San Sebastian (Hiszpania) obejmował trzy odcinki: Hamburg – Londyn, Londyn – Madryt, Madryt – San Sebastian. Wątpliwość

w zakresie jurysdykcji w tamtej sprawie wynikała z faktu, że lot, który został odwołany nie był lotem z Hamburga, co do którego jurysdykcja sądu niemieckiego nie budziła wątpliwości, choć pozwanym był podmiot z Hiszpanii, ale ostatnim z lotów, którego miejsce odlotu i przylotu znajdowało się w Hiszpanii. (zob. również wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 18 marca 2024 sygn. akt. II Cz 66/24)

Nadto w wydziale tut. Sądu pojawił się również jeszcze jedna linia orzecznicza, która prezentuje odmienną argumentację z tą wskazaną powyżej, ale podziela stanowisko, iż jurysdykcja w tego typach spraw może być wywodzona z art. 7 pkt 1 lit b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/2012 a nie ma na nią wpływu prawo krajowe.

Mianowicie Sąd Okręgowy w postanowieniu z dnia 23 maja 2024 r. wydanego w sprawie sygn. akt II Cz 477/24 również ocenił, że istnienie jurysdykcji z art. 7 rozporządzenia nr 1215/2012 nie jest związane z potrzebą ochrony słabszej strony tj. konsumenta i może powołać się na nią również profesjonalistą, wobec czego nie ma podstaw do przyjmowania, by jej zaistnienie wymagało dodatkowej umowy cesji praw w zakresie jurysdykcji. Jurysdykcja ta istnieje nie ze względu na szczególny przymiot strony tj. posiadania statusu konsumenta, ale ze względu na przedmiot sporu, którym jest roszczenie z tyt. świadczenia usług przewozu lotniczego i odpowiada ona celowi bliskości i ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, do którego zwrócono się z rozpoznaniem sprawy. Co istotne podobnie jak w sprawie, w której wydawane jest przedmiotowe postanowienie o skierowaniu pytania prawnego do Sądu Najwyższego, w sprawie o sygn. akt II Cz 477/24 występuje ta sama strona powodowa przeciwko linii lotniczej, która ma siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

W tej sprawie Sąd Okręgowy odwołał się do dyspozycji art. 1099 § 1 k.p.c., oraz wskazał, że jurysdykcję w sprawach cywilnych pomiędzy kontrahentami mającymi miejsce zamieszkania lub siedziby w różnych krajach członkowskich Unii Europejskiej reguluje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/12 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.UE.L.2012.351.1 z dnia 2012.12.20, dalej „rozporządzenie nr 1215/12”), które w zakresie w nim unormowanym - wyłącza zastosowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

Sąd wskazał, że w rozpoznawanej sprawie z powództwem przeciwko przewoźnikowi lotniczemu o zapłatę zryczałtowanego odszkodowania za opóźnienie lotu wystąpił nie sam konsument - strona umowy przewozu, lecz przedsiębiorca, który nabył przedmiotową wierzytelność od konsumenta w drodze cesji. Wskutek umowy przelewu wierzytelność przysługująca konsumentowi przeszła na podmiot będący osobą prawną. Bezsporny jest fakt, że powód - nabywca wierzytelności jest przedsiębiorcą, a wierzytelność od pasażera (konsumenta) nabył w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej.

Dalej Sąd Okręgowy odwołał się do art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/12 oraz wskazał, że z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego. Zasada ogólna jurysdykcji krajowej opartej na miejscu zamieszkania pozwanego jest uzupełniana łącznikami, których uzasadnienie wynika ze ścisłego powiązania między sprawą a sądem, z potrzeby zapewnienia efektywnej ochrony prawnej lub konieczności ochrony słabszej strony stosunku prawnego. Łączniki te są ujęte

w ramy: jurysdykcji szczególnych (art. 7-9 rozporządzenia nr 1215/12), autonomicznego reżimu jurysdykcyjnego w sprawach dotyczących ubezpieczenia (art. 10-16 rozporządzenia nr 1215/12), autonomicznego reżimu jurysdykcyjnego w sprawach dotyczących umów konsumenckich (art. 17-19 rozporządzenia nr 1215/12), autonomicznego reżimu jurysdykcyjnego w sprawach dotyczących indywidualnych umów o pracę (art. 20-23 rozporządzenia nr 1215/12) oraz jurysdykcji wyłącznych uregulowanych w art. 24 rozporządzenia. Ponadto jurysdykcja krajowa może wynikać z woli stron wyrażonej w umowie jurysdykcyjnej (art. 25 rozporządzenia nr 1215/12) lub konkludentnie przez wdanie się w spór (art. 26 rozporządzenia nr 1215/12).

Sąd Okręgowy wskazał także, na art. 7 pkt 1 lit a i b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/12 oraz, że ustanowienie tego wyjątku nastąpiło ze względu na przedmiot sporu (m. in. sprawy dotyczące umowy), a przewidziana w nim zasada jurysdykcji szczególnej w sprawach, gdzie przedmiotem jest umowa lub roszczenie wynikające z umowy,

uzupełniająca zasadę jurysdykcji miejsca zamieszkania pozwanego, odpowiada celowi bliskości i jest uzasadniona istnieniem ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, do którego zwrócono się o rozpoznanie sprawy, co Trybunał Sprawiedliwości stwierdził już w wyroku z 9.07.2009 r., C-204/08, PETER REHDER v. AIR BALTIC CORPORATION, ZOTSiS 2009, nr 7A, poz. I-6073.

W świetle tego przepisu w przypadku przewozu lotniczego osób pomiędzy państwami członkowskimi, dokonywanego na podstawie umowy zawartej z jednym przedsiębiorstwem lotniczym będącym rzeczywistym przewoźnikiem, sądem właściwym do rozpoznawania powództwa o odszkodowanie, opartego na powyższej umowie i na przepisach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 261/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylające rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz.U.U.E.L.2004.46.1) jest - według wyboru powoda - sąd, w okręgu którego, znajduje się miejsce odlotu, albo sąd, w okręgu którego znajduje się miejsce przylotu samolotu, uzgodnione w umowie (Wyrok TS z 9.07.2009 r., C-204/08, PETER REHDER v. AIR BALTIC CORPORATION, ZOTSiS 2009, nr 7A, poz. I-6073).

Sąd odwoławczy odniósł się do prezentowanego przez Sąd Rejonowy stanowiska, że regulacja ta dotyczy wyłącznie dochodzenia roszczenia wynikającego bezpośrednio z umowy przewozu, nie zaś opartego o dokonaną cesję wierzytelności. Argumentował, że nabywca wierzytelności nabywa wierzytelność w znaczeniu materialnoprawnym, ale nie staje się stroną umowy, bowiem konstrukcja cesji z art. 509 k.c. nie jest konstrukcją zapewniającą wstąpienie w uprawnienia procesowe, a jedynie uzyskanie wierzytelności od zbywcy z możliwością powoływania przez dłużnika zarzutów określonych w art. 513 k.c. Oceniał zatem skutki cesji wierzytelności na gruncie prawa polskiego.

Dalej Sąd ten odwołał się do art. 3 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) Dz.U.U.E.L.2008.177.6 z dnia 2008.07.04, dalej „rozporządzenie nr 593/2008”), który stanowi, że umowa podlega prawu wybranemu przez strony. Regulacja art. 5 ust. 2 przewiduje pewne ograniczenie autonomii woli stron, polegające na zawężeniu dopuszczalności wyboru prawa do prawa państwa miejsca zwykłego pobytu podróżnego, prawa państwa miejsca zwykłego pobytu przewoźnika, prawa państwa siedziby głównego organu zarządzającego przewoźnika, prawa państwa miejsca wyjazdu, prawa państwa miejsca przeznaczenia. Wybór prawa jest dokonany wyraźnie lub w sposób jednoznaczny wynika z postanowień umowy lub okoliczności sprawy. Zgodnie z art. 5 ust. 2 powołanego rozporządzenia w zakresie, w jakim strony nie dokonały wyboru prawa właściwego dla umowy przewozu osób zgodnie z akapitem drugim, umowa przewozu osób podlega prawu państwa, w którym podróżny ma miejsce zwykłego pobytu, pod warunkiem, że w tym samym państwie znajduje się miejsce wyjazdu lub miejsce przeznaczenia. Jeżeli warunki te nie są spełnione, stosuje się prawo państwa, w którym znajduje się miejsce zwykłego pobytu przewoźnika. Jako prawo właściwe dla umowy przewozu osób zgodnie z art. 3 strony mogą wybrać wyłącznie prawo państwa, w którym: a) podróżny ma miejsce zwykłego pobytu; lub b) przewoźnik ma miejsce zwykłego pobytu; lub c) znajduje się siedziba głównego organu zarządzającego przewoźnika; lub d) znajduje się miejsce wyjazdu; lub e) znajduje się miejsce przeznaczenia. Zgodnie z art. 5 ust. 3 rozporządzenia nr 593/2008, jeżeli ze wszystkich okoliczności sprawy wyraźnie wynika, że umowa - w przypadku braku wyboru prawa - pozostaje w znacznie ściślejszym związku z państwem innym niż państwo wskazane w ust. 1 lub 2, stosuje się prawo tego innego państwa. Z kolei art. 6 rozporządzenia nr 593/2008, dotyczący umów konsumenckich prowadzi do ograniczenia zastosowania prawa wybranego. Natomiast w braku wyboru prawa przez strony, w miejsce stosowania zasad ogólnych przewidzianych w art. 4 rozporządzenia nr 593/2008, wskazano właściwość prawa państwa, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu. Zgodnie jednak z art. 6 ust. 4 rozporządzenia nr 593/2008 ustępów 1 i 2 nie stosuje się m.in. do umów przewozu innych niż umowy dotyczące imprez turystycznych w rozumieniu dyrektywy Rady 90/314/EWG z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek.

Jednocześnie Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 593/2008. Zgodnie z tym przepisem prawo, któremu podlega przenoszona wierzytelność, rozstrzyga o jej zbywalności, stosunku pomiędzy nabywcą wierzytelności a dłużnikiem, przesłankach skuteczności przelewu lub subrogacji wobec dłużnika oraz zwalniającym skutku świadczenia przez dłużnika. Pojęcie przelewu w rozumieniu niniejszego artykułu obejmuje bezwarunkowe

przeniesienie wierzytelności, przeniesienie wierzytelności na zabezpieczenie oraz ustanowienie zastawu lub innego zabezpieczenia na wierzytelności (art. 14 ust. 3). Na podstawie prawa wskazanego za pośrednictwem normy kolizyjnej z art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 593/2008 należy oceniać, czy wierzytelność może w ogóle stanowić przedmiot zbycia, czy do dokonania przelewu konieczna jest zgoda dłużnika, jaki stosunek powstaje pomiędzy nabywcą wierzytelności a dłużnikiem.

W konsekwencji Sąd Okręgowy rozpatrujący tą sprawę stwierdził, że wyprowadzanie wniosków co do skutków umowy przelewu, w oparciu o którą powód dochodzi roszczenia, na gruncie regulacji art. 509 k.c., mogłoby mieć miejsce, gdyby prawem, któremu podlega przenoszona wierzytelność, było prawo polskie. Bez poczynienia podstawowego ustalenia, w tym wypadku co prawa, któremu podlega przenoszona wierzytelność, wszelkie rozważania Sądu oparte o art. 509 k.c. są bezprzedmiotowe.

W wyroku z dnia 18 listopada 2020 roku C-519/19 Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że artykuł 25 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że w celu zakwestionowania jurysdykcji sądu do rozpoznania powództwa o odszkodowanie wytoczonego przeciwko przewoźnikowi lotniczemu na podstawie rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91, na klauzulę prorogacyjną zamieszczoną w umowie przewozu zawartej między pasażerem

a przewoźnikiem lotniczym nie może powołać się wspomniany przewoźnik wobec firmy windykacyjnej, której pasażer zbył w drodze cesji swoją wierzytelność, chyba że zgodnie

z ustawodawstwem państwa, którego sądy zostały wyznaczone w tej klauzuli, ta firma windykacyjna wstąpiła w pełnię praw i obowiązków pierwotnego kontrahenta, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego. W stosownym wypadku taką klauzulę, która bez uprzednich negocjacji indywidualnych została zamieszczona w umowie zawartej między konsumentem, czyli pasażerem linii lotniczych, a przedsiębiorcą, czyli przewoźnikiem lotniczym, i która przyznaje wyłączną jurysdykcję sądowi miejsca siedziby tego przewoźnika lotniczego, należy uznać za nieuczciwy warunek umowy w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. W tym samym wyroku Trybunał przypomniał jednocześnie, że w okolicznościach podobnych do okoliczności rozpatrywanych w postępowaniu głównym, dotyczących przelewu wierzytelności na firmę windykacyjną, Trybunał orzekł w odniesieniu do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U. 2008, L 133, s. 66), że okoliczność, iż spory rozpatrywane w tamtych sprawach dotyczyły wyłącznie przedsiębiorców, nie stanowiła przeszkody dla stosowania instrumentu prawnego z zakresu prawa konsumenckiego Unii, ponieważ zakres stosowania tej dyrektywy zależy nie od tożsamości stron rozpatrywanego sporu, lecz od statusu stron umowy (zob. podobnie wyrok z dnia 11 września 2019 r., Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, pkt 20). Wskazał także, że zgodnie

z utrwalonym orzecznictwem, na podstawie art. 7 pkt 1 lit. b) rozporządzenia nr 1215/2012,

w odniesieniu do lotów bezpośrednich, zarówno miejsce wylotu, jak i miejsce przylotu należy uznać za główne miejsca świadczenia usług będących przedmiotem umowy przewozu lotniczego, co daje wytaczającemu powództwo odszkodowawcze na podstawie rozporządzenia nr 261/2004 możliwość wniesienia go do sądu obejmującego swą jurysdykcją albo miejsce odlotu, albo miejsce przylotu, które zostały uzgodnione w umowie (zob. podobnie wyrok z dnia 9 lipca 2009 r., Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, pkt 47; postanowienie z dnia 13 lutego 2020 r., flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, pkt 26).

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że argumentem przemawiającym za brakiem istnienia jurysdykcji na podstawie artykułu 7 pkt 1 lit b) tiret drugi rozporządzenia nr 1215/2012 nie jest stanowisko Trybunału Sprawiedliwości, na które powołuje się Sąd pierwszej instancji.

Wyrok TS z 31.01.2018 r., C-106/17, PAWEŁ HOF SOE v. LVM LANDWIRTSCHAFTLICHER VERSICHERUNGSVEREIN MÜNSTER AG, ZOTSiSPI 2018, nr 1, poz. I-50 dotyczy szczególnej jurysdykcji w

sprawach ubezpieczeniowych - art. 10 – 15 sekcji 3 rozporządzenia nr 1215/2012 i sprawy, w której powód – profesjonalny nabywca wierzycelności powołał się na art. 11 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1215/2012 w związku z jego art. 13 ust. 2 i jurysdykcję wyznaczoną miejscem zamieszkania powoda. Trybunał orzekł, że podmiot, który prowadzi działalność w zakresie dochodzenia roszczeń od zakładów ubezpieczeń, jako nie posiadający słabszej pozycji w stosunku do strony przeciwnej, nie może korzystać ze szczególnych przepisów jurysdykcyjnych przewidzianych w art. 10 – 16 rozporządzenia nr 1215/2012 (znajdujących się w sekcji 3), która została ustanowiona w celu ochrony słabszej strony stosunku, za którą nie sposób uznać profesjonalisty. Jednocześnie wyroku z dnia 21 stycznia 2016 r. C-521/14, SOVAG - SCHWARZMEER UND OSTSEE VERSICHERUNGS-AKTIENGESELLSCHAFT v. IF VAHINKOVAKUUTUSYHTIÖ OY, ZOTSiS 2016, nr 1, poz. I-41 Trybunał wprost wskazał, że w zakresie, w jakim roszczenie podnoszone przez jednego ubezpieczyciela wobec innego ubezpieczyciela nie jest objęte zakresem sekcji 3 rozdziału II rozporządzenia nr 44/2001, art. 6 pkt 2 tego rozporządzenia, który wchodzi w zakres sekcji 2 tego rozdziału, może znaleźć zastosowanie do tego roszczenia pod warunkiem, że jest ono objęte hipotezą tego przepisu (SOVAG, C-521/14, pkt 31). Analogicznie stwierdził, że w przypadku gdy sekcja 3 rozdziału II rozporządzenia nr 1215/2012 nie ma zastosowania do roszczenia ze względu na brak występowania strony słabszej w stosunku do drugiej strony, roszczenie to może być objęte zakresem przepisów sekcji 2 tego rozdziału, a w szczególności art. 7 pkt 2 lub art. 7 pkt 5 tego rozporządzenia, nawet w wypadku sporu w dziedzinie ubezpieczeń, o ile spełnione są ustanowione w tychże przepisach przesłanki ich stosowania (Wyrok TS z 20.05.2021 r., C-913/19, CNP SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ PRZECIWKO GEFION INSURANCE A/S, LEX nr 3175554, pkt 46). Stanowisko to zostało powtórzone w wyroku TS z 21.10.2021 r., C-393/20, T.B. I D. SP. Z. O. O. PRZECIWKO G. I. A/S, LEX nr 3244598 pkt 49-54).

Sąd Okręgowy ocenił, że z powyższego orzecznictwa jednoznacznie wynika, że Trybunał dopuścił możliwość powołania się na art. 7 rozporządzenia nr 2015/2012 przez podmiot, który działając jako profesjonalista nabył wierzycelność od słabszej strony. Oznacza to, że orzeczenia, na które powołał się Sąd Rejonowy wcale nie wykluczają możliwości przyjęcia istnienia jurysdykcji na podstawie art. 7 rozporządzenia nr 2015/2012 przez taki podmiot, a wręcz przeciwnie na istnienie takiej jurysdykcji wprost wskazują. Z orzecznictwa tego bowiem płynie jednoznaczny wniosek, że wyłączenie możliwości oparcia jurysdykcji w oparciu o szczególną podstawę wynikającą z potrzeby chronienia strony słabszej (ubezpieczonego), nie niweczy możliwości powołania się na jurysdykcję wynikającą z art. 7 pkt rozporządzenia nr 2015/2012.

Brak jest przy tym argumentów, w świetle których stanowiska tego nie można wprost odnosić do nabytych przez profesjonalistę roszczeń konsumenta z umowy przewozu lotniczego. Jest to bowiem analogiczna sytuacja, a brak możliwości oparcia roszczeń o szczególną podstawę wynikającą z potrzeby ochrony strony słabszej (konsumenta) wynika wprost z art. 17 ust. 3 rozporządzenia nr 2015/2012.

Ponieważ istnienie jurysdykcji z art. 7 rozporządzenia nr 1215/2012 – co wskazano powyżej – nie jest związane z potrzebą ochrony słabszej strony tj. konsumenta i może powołać się na nią również profesjonalista, nie ma podstaw do przyjmowania, by jej zaistnienie wymagałoby dodatkowej umowy cesji praw w zakresie jurysdykcji. Jurysdykcja ta bowiem istnieje nie ze względu na szczególny przymiot strony (konsument) ale ze względu na przedmiot sporu, którym jest roszczenie z tytułu świadczenia usług przewozu lotniczego i odpowiada ona celowi bliskości i ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, do którego zwrócono się o rozpoznanie sprawy.

W konsekwencji Sąd Okręgowy ocenił, że stanowisko prezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia przez Sąd Rejonowy, dotyczące w istocie zawężającej wykładni pojęcia „spraw dotyczących umowy” z art. 7 pkt 1 rozporządzenia nr 1215/12, jest odmienne od tego, wyrażanego przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W wyroku z 4.10.2018 r., C-337/17, FENIKS SP. Z O.O. v. AZTECA PRODUCTS & SERVICES SL., ZOTSiS 2018, nr 10, poz. I-805, który dotyczył jurysdykcji w postępowaniu ze skargi pauliańskiej Trybunał Sprawiedliwości przypomniał, że jeżeli chodzi o jurysdykcję szczególną przewidzianą w art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 w odniesieniu do spraw dotyczących umowy, pojęcie 'umowy lub roszczenia wynikającego z umowy'

[w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 - obecnie, w polskiej wersji językowej rozporządzenia nr 1215/2012: 'spraw dotyczących umowy'] musi być interpretowane w sposób autonomiczny, tak aby zapewnić jego jednolite stosowanie we wszystkich państwach członkowskich (wyrok z dnia 7 marca 2018 r., *flightright i in.*, C-274/16, C-447/16 i C-448/16, EU:C:2018:160, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo). Końcowo orzekł, że skarga pauliańska, jeżeli jest wytoczona w oparciu o wierzytelność stanowiącą owoc zobowiązań podjętych poprzez zawarcie umowy, jest objęta zakresem pojęcia 'spraw dotyczących umowy' w rozumieniu nadanym temu pojęciu w orzecznictwie. Skarga pauliańska - za pomocą której wierzyciel z tytułu wierzytelności wywodzonej z umowy dochodzi uznania za

bezskuteczną w stosunku do siebie czynności, którą uważa za dokonaną z jego pokrzywdzeniem i która polega na zbyciu przez jego dłużnika składnika majątku na rzecz osoby trzeciej - jest objęta zakresem zastosowania podstawy jurysdykcji międzynarodowej ustanowionej w art. 7 pkt 1 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych.

Powołany wyżej wyrok TS z 15.06.2017 r., C-249/16, *SAALE KAREDA v. STEFAN BENKÖ*, ZOTSiS 2017, nr 6, poz. I-472 został wydany w odpowiedzi na pytanie prejudycjalne, dotyczące ustalenia, czy art. 7 pkt 1 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że powództwo w przedmiocie roszczenia regresowego, wytoczone przez jednego

z dłużników solidarnych z tytułu umowy kredytu przeciwko drugiemu z nich, należy do zakresu pojęcia 'sprawy dotyczącej umowy' w rozumieniu przywołanego przepisu. Trybunał uznał, że w celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie należy odwołać się do wykładni, jaką Trybunał nadał art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 oraz art. 5 pkt 1 konwencji brukselskiej, która to wykładnia znajduje również zastosowanie do art. 7 pkt 1 rozporządzenia nr 1215/2012, ponieważ przepisy te można uznać za równoważne (zob. podobnie wyrok z dnia 18 lipca 2013 r., *ÖFAB*, C-147/12, EU:C:2013:490, pkt 28). Z przywołanego orzecznictwa wynika, że pojęcie 'spraw dotyczących umowy' w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w sposób autonomiczny w celu zapewnienia jego jednolitego stosowania we wszystkich państwach członkowskich, a ponadto objęcie zakresem przywołanego pojęcia zakłada dochodzenie wykonania zobowiązania dobrowolnie zaciągniętego przez jedną stronę względem drugiej. Trybunał przypomniał, że łączniki przewidziane w art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001 służą określeniu jurysdykcji w kontekście wszystkich powództw, których podstawę stanowi jedna i ta sama umowa. Trybunał uznał za objęte zakresem pojęcia 'sprawy dotyczącej umowy' wszelkie zobowiązania wywodzące się z umowy, której niewykonanie jest przywoływane przez powoda w uzasadnieniu powództwa (zob. podobnie wyroki: z dnia 6 października 1976 r., *De Bloos*, 14/76, EU:C:1976:134, pkt 16, 17; a także

z dnia 8 marca 1988 r., *Arcado*, 9/87, EU:C:1988:127, pkt 13). Jest tak również w przypadku zobowiązań powstałych pomiędzy dłużnikami solidarnymi i w szczególności możliwości przysługującej dłużnikowi, który spłacił całość bądź część części wspólnego długu przypadającej na drugiego dłużnika, polegającej na uzyskaniu zwrotu dokonanych zapłat za pośrednictwem powództwa w przedmiocie roszczenia regresowego. Jako że podstawa takiego powództwa jest związana z istnieniem owej umowy, oddzielenie - na potrzeby stosowania rozporządzenia nr 1215/2012 - tych stosunków prawnych od umowy, z której się wywodzą

i która stanowi ich podstawę, byłoby sztuczne. Trybunał konkludował, że art. 7 pkt 1 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że powództwo w przedmiocie roszczenia regresowego, wytoczone przez jednego z dłużników solidarnych z tytułu umowy kredytu przeciwko drugiemu z nich, należy do zakresu pojęcia 'sprawy dotyczącej umowy'

w rozumieniu przywołanego przepisu.

Z kolei w wyroku z 7.03.2018 r., C-274/16, *FLIGHTRIGHT GMBH v. AIR NOSTRUM, LÍNEAS AÉREAS DEL MEDITERRÁNEO SA; ROLAND BECKER, v. HAINAN AIRLINES CO. LTD ORAZ MOHAMED BARKAN I IN. v. AIR NOSTRUM, LÍNEAS AÉREAS DEL MEDITERRÁNEO SA*, ZOTSiSPI 2018, nr 3, poz. I-160 Trybunał stwierdził, że art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie 'umowy lub roszczenia wynikającego z umowy' w rozumieniu tego przepisu obejmuje roszczenie odszkodowawcze pasażerów lotniczych z tytułu dużego opóźnienia lotu łączonego, skierowane na podstawie rozporządzenia nr 261/2004 przeciwko

obsługującemu lot przewoźnikowi lotniczemu, który nie jest kontrahentem danego pasażera. Wyjaśnił, że zasada jurysdykcji szczególnej w sprawach, których przedmiotem jest umowa lub roszczenie wynikające z umowy, zawarta w art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 i art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012, nawiązuje do przyczyny wytoczenia powództwa, a nie do tożsamości stron.

W świetle powyższego, Sąd Okręgowy ocenił, że stanowisko zajęte przez Sąd Rejonowy, że skoro stron niniejszego procesu umowa przewozu nie łączyła, to żadna z nich nie może powoływać się na łącznik jurysdykcyjny wywodzony z umowy przewozu i miejsce jej wykonania, nie jest prawidłowe. Jak wynika z licznych wypowiedzi Trybunału Sprawiedliwości zasada jurysdykcji szczególnej w sprawach, których przedmiotem jest umowa lub roszczenie wynikające z umowy, zawarta w art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 i art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012, nawiązuje do przyczyny wytoczenia powództwa, a nie do tożsamości stron.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie poprzez jego uchylene na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c.

Z kolei zgodnie z drugim stanowiskiem wypracowanym w ramach wydziału tut. Sądu Okręgowego strona powodowa nabywająca od konsumenta na mocy zawartej umowy cesji wierzytelności posiada jedynie legitymację materialną do żądania spełnienia roszczenia odszkodowawczego przysługującego zbywcy wierzytelności w związku z opóźnieniem lotu. Spółka z uwagi na fakt zawarcia umowy cesji nie nabyła wszelkich praw procesowych jakie przysługują konsumentowi, albowiem cesja dotyczyła tylko wierzytelności odszkodowawczej z umowy przewozu a powód nie powoływał się na cesję wierzytelności z umowy o jurysdykcję w związku z czym brak było podstaw do przyjęcia, że doszło do nabycia praw procesowych związanych z statusem strony konsumenta.

Uzasadniając swoje stanowisko Sąd Okręgowy w uzasadnieniu do postanowienia z dnia 25 sierpnia 2023 roku sygn. akt II CZ 597/23 wskazał, że zgodnie z art. 1099 § 1 k.p.c., brak jurysdykcji krajowej sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy, a stwierdzenie tej negatywnej przesłanki procesowej skutkuje zasadniczo odrzuceniem pozwu. Jurysdykcję

w sprawach cywilnych pomiędzy kontrahentami mającymi miejsce zamieszkania lub siedziby w różnych krajach członkowskich Unii Europejskiej reguluje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/12 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji

i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.UE L z dnia 20 grudnia 2012 r.- „rozporządzenie nr 1215/12”), które w zakresie w nim unormowanym - wyłącza zastosowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

W przypadku, gdy z powództwem przeciwko przewoźnikowi lotniczemu o zapłatę zryczałtowanego odszkodowania za odwołanie lotu występuje nie sam konsument - strona umowy przewozu, lecz przedsiębiorca, który nabył przedmiotową wierzytelność od konsumenta w drodze cesji, to wskutek umowy cesji wierzytelność przysługująca konsumentowi przeszła na podmiot będący osobą prawną. Bezsporny jest fakt, że powód - nabywca wierzytelności jest przedsiębiorcą, a wierzytelność od pasażera (konsumenta) nabył w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej.

Na skutek przelewu wierzytelność zbywcy wchodzi do majątku nabywcy wraz ze związanymi z nią prawami (art. 509 § 2 k.c.). Konsekwencją przelewu wierzytelności jest zmiana podmiotowa po stronie wierzyciela, polegająca na tym, że dotychczasowy wierzyciel traci to stanowisko, a w jego miejsce wchodzi nabywca wierzytelności, który uzyskuje ją w takim samym kształcie, w jakim przysługiwała ona zbywcy. Legitymację materialną do żądania spełnienia świadczenia uzyskuje nowy wierzyciel (cesjonariusz), na ręce którego dłużnik jest obowiązany spełnić świadczenie, z zastrzeżeniem konsekwencji wynikających

z braku zawiadomienia dłużnika o przelewie (art. 512 k.c.) - (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2023 r., sygn. II CSKP 847/22).

Strona powodowa uzyskała na mocy zawartej umowy cesji wierzytelności jedynie legitymację materialną do żądania spełnienia roszczenia odszkodowawczego przysługującego zbywcy wierzytelności, w związku z opóźnieniem lotu. Nie jest tak, że powodowa spółka

z uwagi na fakt zawarcia umowy cesji wierzytelności nabyła zaś wszelkie prawa procesowe jakie przysługują konsumentowi. Cesja dotyczyła bowiem tylko wierzytelności odszkodowawczej z umowy przewozu. Skoro powód nie powoływał się na cesję wierzytelności z umowy o jurysdykcję to brak podstaw, do przyjęcia, że nabycie praw procesowych związanych z statusem strony – konsumenta.

Przepisy prawa materialnego wskazują, że konsumentem jest osoba fizyczna dokonująca z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą (art. 22¹ k.p.c.). Cechą konstytutywną umowy przewozu, jej elementami istotnymi nie jest podmiot – konsument. Innymi słowy może ją zawrzeć zarówno konsument jak

i przedsiębiorca. Cesja wierzytelności z umowy przewozu nie ma cech charakterystycznych dla sukcesji uniwersalnej. Nie jest to tak sytuacja, gdy wierzyciel wstępuje w ogół praw

i obowiązków z umowy, a jest sukcesją ograniczoną normami art. 509 i nast. kodeksu cywilnego. Cesja nie prowadzi do sytuacji, gdy cedent wstępuje z mocy prawa w stosunek prawny jaki wiązał cesjonariusza z osobą trzecią. Oczywistym jest, że w przypadku cesji wierzytelności z tytułu czynszu najmu, nabywca takiej wierzytelności nie staje się stroną umowy najmu. Stosunki zobowiązaniowe co do istoty wiążą tylko strony, które je zawarły. Jedynie w wyjątkowych przypadkach, z woli ustawodawcy jak np. w przypadku najmu można wstąpić w stosunek zawarty przez inne osoby. Jednakże nie następuje to na podstawie umowy cesji wierzytelności, ale w warunkach określonym prawem materialnym.

Wstąpienie cedenta do trwającego procesu także nie następuje z mocy prawa, ale na podstawie art. 192 pkt 3 k.p.c. Sytuacja procesowa cesjonariusza jest inna niż następcy pod tytułem ogólnym jak np. spadkobiercy. Żaden przepis prawa procesowego nie wskazuje na nabycie przez cesjonariusza uprawnień procesowych, w tym prawa do jurysdykcji sądowej. Cesjonariusz nabywa wierzytelność i uprawnienia materialnoprawne, jednakże w ocenie Sądu rozpoznającego nin. zażalenie brak normy, która pozwalałaby mu nabyć uprawnienia procesowe. Przepisy art. 1105¹ k.p.c. i art. 25 ust. 1 zd. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji

i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych normują elementy umowy jurysdykcyjnej i żadna ze stron nie powoływała się na zawarcie takiej umowy bądź cesje (o ile uznać jej dopuszczalność) uprawnień z tytułu takiej umowy.

Powtórzyć należy, że nabywca wierzytelności nabywa wierzytelność, w znaczeniu materialnoprawnym, ale nie staje się stroną umowy. Konstrukcja cesji z art. 509 k.c. nie jest konstrukcją zapewniającą wstąpienia w uprawnienia procesowe jakie przysługiwałyby konsumentowi, a jedynie uzyskaniem wierzytelności od zbywcy z możliwością powoływania przez dłużnika zarzutów określonych w art. 513 k.c.

Nabywca wierzytelności nie może skutecznie wskazać jako podstawę swego powództwa jedynie na umowę przewozu łączącą zbywcę z osobą trzecią, ale podstawą faktyczną powództwa jest umowa cesji wierzytelności. To z tej umowy wywodzi on swoją legitymację procesową. Cesjonariusz nie staje się stroną umowy o przewóz, a jedynie nabywcą wierzytelności z tejże umowy. Jeśli ustawodawca zakładałby, iż cesjonariusz staje się stroną umowy wówczas zbędne byłby normy dotyczące zarzutów dłużnika na podstawie art. 513 k.c.

Z tej przyczyny łącznikiem jurysdykcyjnym nie może być umowa przewozu i miejsce jej wykonania. Stosownie do art. 7 pkt 1 lit a i b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/12,

w przypadku przewozu lotniczego osób pomiędzy państwami członkowskimi, dokonywanego na podstawie umowy zawartej z jednym przedsiębiorstwem lotniczym będącym rzeczywistym przewoźnikiem, sądem właściwym do rozpoznawania powództwa o odszkodowanie, opartego na powyższej umowie i na przepisach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 261/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady

odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylające rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz.U.U.E.L.2004.46.1- „rozporządzenie nr 261/2004”) jest - według wyboru powodów - sąd, w okręgu którego, znajduje się miejsce odlotu, albo sąd, w okręgu którego znajduje się miejsce przylotu samolotu, uzgodnione w umowie (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 9 lipca 2009 r., C-204/08). Jeśli zaś strony przedmiotowa umowa przewozu nie łączyła to nie mogą powoływać się na przedmiotowy łącznik.

Wskazać należy, że nin. rozumowanie pozostaje zgodne z interpretacją wyrażoną w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości rozstrzygającego spory na tle wykładni przepisów rozporządzenia nr 1215/2012. Rozporządzenie to zawiera zasadę, w myśl której odstępstwa od zasady jurysdykcji sądu miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego są dopuszczalne jedynie w drodze wyjątku i podlegają one wykładni ścisłej (zob. podobnie wyrok z dnia 31 stycznia 2018 r., Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo). Zgodnie z art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 osoby mające miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium państwa członkowskiego mogą, co do zasady, być pozywane przed sądy tego państwa członkowskiego. Artykuł 5 ust. 1 tego rozporządzenia przewiduje jednak w drodze odstępstwa, że osoby te mogą być pozywane przed sądy innego państwa członkowskiego zgodnie z przepisami sekcji 2-7 rozdziału II tego rozporządzenia. Zgodnie z motywem 18 rozporządzenia nr 1215/2012 celem sekcji 3 rozdziału II rozporządzenia nr 1215/2012 jest ochrona słabszej strony umowy za pomocą przepisów jurysdykcyjnych dla niej bardziej korzystnych niż przepisy ogólne. Taki cel oznacza, że stosowania szczególnych przepisów jurysdykcyjnych przewidzianych w tej sekcji nie można rozszerzyć na osoby, względem których ochrona ta nie jest uzasadniona (wyrok z dnia 20 maja 2021 r., CNP, C-913/19, EU:C:2021:399, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo). W konsekwencji, o ile cesjonariusz, który wstąpił w prawa poszkodowanego i który sam może zostać uznany za słabszą stronę, powinien mieć możliwość skorzystania ze szczególnych przepisów jurysdykcyjnych określonych w art. 11 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1215/2012 w związku z jego art. 13 ust. 2, o tyle żadna szczególna ochrona nie jest uzasadniona w stosunkach między profesjonalnymi uczestnikami obrotu, spośród których żadnego nie można uznać za znajdującego się w słabszej pozycji w stosunku do drugiego (zob. w szczególności wyroki: z dnia 31 stycznia 2018 r., Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, pkt 42; z dnia 20 maja 2021 r., CNP, C-913/19, EU:C:2021:399, pkt 40, Wyrok TS z 21.10.2021 r., C-393/20, T.B. I D. SP. Z. O. O. przeciwko G. I. A/S, LEX nr 3244598). Podobne stanowisko zajął Sąd Okręgowy w Krakowie w postanowieniu z dnia 30 listopada 2023 r. sygn. akt II Cz 1005/23; 2 października 2023 r. sygn. akt. II Cz 784/23; 13 marca 2024 r. sygn. akt. II Cz 199/24; 14 grudnia 2023 r. sygn. akt II Cz 1246/23; 14 kwietnia 2024 r. sygn. akt II Cz 301/24; 27 lutego 2024 roku sygn. akt II Cz 100/24

W kontekście drugiego stanowiska warto zwrócić uwagę na obowiązujące orzecznictwo Sądu Najwyższego odnoszące się do tego co może zostać przeniesione umową cesji pomiędzy jej stronami oraz jakie prawa nabywa cesjonariusz w wyniku przeniesienia wierzytelności.

W swoim dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy co do zasady wskazywał, że każde roszczenie (nie mające charakteru osobistego) można przenieść w wyniku umowy cesji. W uchwale z dnia 6 kwietnia 2018 r. sygn. III CZP 114/17 Sąd Najwyższy odwołał się do dyspozycji art. 509 § 1 k.c. i wskazał, że wierzytelność pieniężna konsumenta, której powstanie wiąże się z niedozwolonym charakterem postanowień umowy zawartej przez konsumenta nie ma żadnej z wskazanych cech wierzytelności niezbywalnej ze względu na właściwość zobowiązania. Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że niewątpliwie wierzytelność taka może powstać tylko na rzecz strony umowy, która jest konsumentem, jeżeli jednak już powstanie to z punktu widzenia interesów drugiej strony, czyli przedsiębiorcy będącego dłużnikiem konsumenta jest bez znaczenia czy zapłaci dłużną sumę do rąk konsumenta czy do rąk osoby, na którą konsument przelał swoją wierzytelność. Cesja przez konsumenta takiej wierzytelności nie zagraża interesom dłużnika tak, jak interesom wynajmującego zagrażałby przelew bez jego zgody prawa najmu lokalu przez najemcę, czy jak zagrażałby interesom wdzierzawiającego przelew bez jego zgody wierzytelności o zawarcie z nim przyrzeczonej umowy. W przypadku cesji wierzytelności konsumenta dostateczną ochronę dłużnikowi zapewniają ogólne zasady na jakich odbywa się przelew wierzytelności. W szczególności może on zgodnie z art. 513 § 1 k.c. bronić się wobec cesjonariusza za pomocą wszelkich zarzutów, które miał przeciwko konsumentowi w chwili powzięcia wiadomości o dokonaniu

przez niego przelewu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2009 r., III CZP 81/01, OSNC 2002, nr 11, poz. 131 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 487/08 nie publ.) Zatem na tej zasadzie może podnosić wobec cesjonariusza także zarzuty kwestionujące podstawy do uznania za niedozwolone postanowień umowy, z którymi konsument wiąże powstanie przelanej wierzytelności. Co więcej Sąd Najwyższy wskazał, że interesy konsumenta nie doznają przez to uszczerbku, a mogą nawet zyskać; przykładem tego jest przelew w celu inkasa (zob. np. wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 200 r., III CSK 563/02, nie publ., i z dnia 24 maja 2007 r., VCSK 23/07, OSNC 2008, nr 7-8 poz. 89) Konsument powierzając profesjonalnemu podmiotowi ściąganie wierzytelności mającej swe źródło w klauzuli abuzywniej ma większe szanse na jej wyegzekwowanie niż gdyby działał samodzielnie w stosunku do przedsiębiorcy, który stosował wobec niego niedozwolone praktyki. (podobnie: Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 14.01.2019 r., XXVII Ca 1830/18, LEX nr 2687882.)

Stanowisko wskazujące na możliwość przeniesienia umową cesji wierzytelności z tyt. opóźnionego lub odwołanego lotu oraz związanym z tym nabyciem legitymacji procesowej czynnej zostało również wyrażone w orzecznictwie sądów powszechnych między innymi

w wyroku Sądu Rejonowego w Warszawie z 29.10.2019 r., I C 4266/19, [LEX nr 3615359] Sąd ten stanął na stanowisku, że pasażerowi przysługuje prawo wyboru, czy chce dochodzić zapłaty odszkodowania na swoją rzecz, czy też zbyć przedmiotową wierzytelność na rzecz podmiotu trzeciego i uzyskać z tego tytułu rekompensatę. Sąd Rejonowy stwierdził również, że brak jest podstaw do przyjęcia, że samo roszczenie pasażera o wypłatę zryczałtowanego odszkodowania za odwołanie lub opóźnienie lotu ma charakter osobisty, a jego natura sprzeciwia się dopuszczalności przenoszenia w drodze cesji wierzytelności. W szczególności odszkodowanie to nie ma osobistego związku z osobą pasażera, albowiem jego wysokość nie jest kształtowana indywidualnie, odrębnie w stosunku dla każdego pasażera, lecz powołane rozporządzenie statuuje generalną zasadę odpowiedzialności przewoźnika, która aktualizuje się przy spełnieniu konkretnych przesłanek enumeratywnie wymienionych

w rozporządzeniu.[podobna argumentacja zob. również Wyrok SR w Warszawie z 4.09.2019 r., I C 2684/19, LEX nr 3030005; Wyrok SR w Warszawie z 7.08.2017 r., II C 801/17, LEX nr 2419698; Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 17.09.2019 r., V Ca 3205/18, LEX nr 2739224.; Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 2.04.2019 r., V Ca 246/19, LEX nr 2680808.; Wyrok SR w Warszawie z 14.06.2019 r., II C 6389/18, LEX nr 3036642 Wyrok SR w Warszawie z 29.07.2019 r., I C 3112/19, LEX nr 3030016.]

Podobnie w wyroku z dnia 7 kwietnia 2011 r. w sprawie IV CSK 422/10 dotyczącej prowadzonych rozważań nad możliwością przelewu wierzytelności wynikającej z umowy kredytu Sąd Najwyższy wskazał, że zbywalność wierzytelności przyszłej budzi wprawdzie wątpliwości w piśmiennictwie jednak trzeba uznać, że jest on co do zasady dopuszczalny, gdyż przemawia za tym swoboda umów. Jeżeli strony decydują się na zbycie wierzytelności przyszłej to nie ma godnego ochrony interesu prawnego, który uzasadniałby uniemożliwienie im zawarcia tego rodzaju porozumienia. Ponadto Sąd Najwyższy wskazał również, że nie zmienia to sytuacji prawnej dłużnika – gdy wierzytelność przyszła powstanie to i tak będzie miał on obowiązek spełnienia świadczenia. Ekspektatywa dostatecznie ukształtowana może być bowiem przedmiotem przelewu.

Z kolei w wyroku z dnia 26 września 2008 roku Sąd Najwyższy w sprawie V CSK 105/08 wskazał, że zaliczając w art. 385³ pkt 5 k.c. "przeniesienie praw i przekazanie obowiązków wynikających z umowy" do katalogu niedozwolonych postanowień umownych, ustawodawca miał na celu ochronę konsumenta przed nieoczekiwaną, dokonaną w nieprzewidywalnej dla niego chwili zmianą osoby kontrahenta zobowiązanego do świadczeń wynikających z umowy. Nie ustanowił natomiast zakazu zbywania wierzytelności bez zgody konsumenta. Sama zmiana osoby wierzyciela w odniesieniu do ściśle określonej wierzytelności nie prowadzi zresztą ani do zmiany tożsamości stosunku zobowiązaniowego, ani do tak poważnych trudności dla dłużnika, że dla ochrony jego interesów należałoby jej zakazać. Dodatkowo Sąd Najwyższy w tym wyroku wskazał, że kodeks cywilny nie zna instytucji łącznego przejścia praw i obowiązków jednej ze stron w umowie wzajemnej na inną osobę, dlatego przejście takich praw i obowiązków jest uwarunkowane spełnieniem się przesłanek wymaganych przez przepisy. (podobnie Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 8.08.2012 r., XVII AmC 5737/11, LEX nr 2545743; Wyrok SA w Warszawie z 20.03.2019 r., VI ACa 1118/17, LEX nr 3029689.; Wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z 11.06.2013 r., II Ca 386/13, LEX nr 1720934.)

Z powyżej przytoczonych stanowisk Sądu Najwyższego wyłania się jednolita linia, zgodnie, z którą każda wierzytelność może zostać przeniesiona poprzez zawieraną umowę cesji – w tym roszczenia przyszłe (zob. Wyrok SN z 29.12.2020 r., I CSK 22/19, LEX nr 3104851.). Jednocześnie kwestią sporną jest to czy cesjonariusz jako podmiot profesjonalny skupujący wierzytelności nabywa pełną ochronę przysługującą cedentowi będącym konsumentem na podstawie umowy cesji. A konkretnie czy w wyniku ww. umowy dochodzi do przeniesienia oprócz wierzytelności w znaczeniu materialnym również legitymację czynną umożliwiającą mu działanie jak strona umowy przewozu, której był jej poprzednik prawny. Kwestia ta do dnia wydania przedmiotowego postanowienia nie została rozstrzygnięta przez Sąd Najwyższy.

Dodatkowo w orzecznictwie polskich sądów powszechnych można również zauważyć tendencję orzeczniczą zgodnie, którą uznaje się, że cesjonariusz jako wierzyciela może

w wyniku zawartej umowy cesji wejść w prawa swojego poprzednika prawnego. Mianowicie w wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Mokotowa w Warszawie z 18 października 2021 r. sygn. akt. XVI C 1158/21 wskazał, że przepis art. 25 ust. 1 zdanie pierwsze Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1215/2012 z 12 grudnia 2012 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona) (Dz.Urz.UE.L Nr 351, str. 1, tzw. B. I bis) stanowi, że jeżeli strony niezależnie od ich miejsca zamieszkania uzgodniły, że sąd lub sądy państwa członkowskiego powinny rozstrzygać spór już wynikły albo spór przyszły mogący wynikać z określonego stosunku prawnego, to sąd lub sądy tego państwa mają jurysdykcję, chyba że umowa ta jest nieważna pod względem materialnym, na mocy prawa danego państwa członkowskiego. Umowa przewozu pomiędzy pasażerem będącym konsumentem a stroną pozwaną oferującą usługi przewozu jest objęta ochroną szczególną przewidzianą w art. 385⁽¹⁾k.c. i przepisy następne. Sąd Rejonowy badał zapis zgodnie, z którym w braku odmiennych postanowień wynikających z Konwencji lub obowiązującego prawa umowa przewozu zawarta

z przewoźnikiem, Ogólne Warunki przewozu oraz regulamin podlegają interpretacji zgodnie

z przepisami prawa irlandzkiego i wszelkie spory wynikające lub związane z umowa przewozu będą podlegały jurysdykcji irlandzkich sądów. Sąd ten wskazał, że powyższe postanowienia mają zastosowanie w przypadku odmiennych uregulowań wynikających z obowiązujących przepisów prawa, wobec czego należało ustalić czy obowiązujące przepisy nie stały w opozycji do tak zdefiniowanego pojęcia jurysdykcji tj. czy mógł wiązać konsumenta w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych. Sąd Rejonowy ocenił, że:

„Postanowienie, dotyczące narzucenia konsumentowi jurysdykcji sądów państwa obcego, kształtuje jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. W sytuacji bowiem, gdy konsument zechce dochodzić swoich roszczeń w związku z umową przewozu, zostaje on zmuszony do wytoczenia powództwa w sądzie właściwym dla przewoźnika, będącego dla konsumenta sądem obcym i znacznie oddalonym geograficznie od miejsca zamieszkania konsumenta. Powoduje to znaczącą nierównowagę praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta, albowiem w takiej bowiem sytuacji dochodzenie roszczeń przez konsumenta jest bardziej utrudnione, niż dochodzenie roszczeń przez przedsiębiorcę.”

Co więcej zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości osoba domagająca się odszkodowania na podstawie rozporządzenia nr 261/2004 ma prawo wyboru i na podstawie art. 5 ust. 1 lit. b wytoczyć pozwanemu sprawę przed sądem, w okręgu którego znajduje się jedno z tych miejsc. Co więcej Trybunał Sprawiedliwości wprost wskazał, że prawo wyboru zapewnia wypełnienie zarówno kryterium bliskości co jest uzasadnione istnieniem ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, do którego zwrócono się o rozpoznanie sprawy jak i przewidywalności, jako że pozwala obu stornom tj. powodowi i pozwanemu na łatwe wskazanie sądu przed które ma zostać wytoczone powództwo. [zob. wyrok Peter Rehder vs. Air Baltic Corporation z dnia 9 lipca 2009 r. C-204/08 pkt.41,43,44 i 46]

Oznacza to, że ograniczenie jurysdykcji w sprawach jak, których dotyczą pytania prawne jedynie do prawa krajowego pozbawiałoby konsumenta sprawczości oraz możliwości decyzji, czy chce on dochodzić swoich roszczeń sam czy też woli je scedować na inny podmiot. A tym samym zmuszałoby go niejako do podejmowania działań w własnym zakresie, szczególnie, że jak wskazał sam Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 września 2008 r. sygn. akt V CSK 105/08 sama

zmiana osoby wierzyciela w odniesieniu do ściśle określonej wierzytelności nie prowadzi ani do zmiany tożsamości stosunku zobowiązaniowego ani do nadmiernych trudności po stronie dłużnika.

Co do zakresu badania ważności umowy o jurysdykcję tj. czy w przypadku braku indywidualnego negocjowania warunków umowy i nieuczciwe postanowienia umowne wynikające z umowy prorogacyjnej dotyczącej jurysdykcji może się powoływać także końcowy nabywca wierzytelności nabytej w drodze cesji od konsumenta, który sam jednak statusu konsumenta nie posiada warto za ww. orzeczeniem Sądu Rejonowego dla Warszawy - Mokotowa w Warszawie odwołać się do Wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 18.11.2020 r., C-519/19, RYANAIR DAC PRZECIWKO DELAYFIX., [LEX nr 3082721]. Zgodnie z ww. wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości uprawnionym do powołania się na niego jest również nabywca wierzytelności jako postanowienie abuzywne - spór podlega rozstrzygnięciu na zasadach ogólnych.

Istotnym w odniesieniu do postawionego pytania prawnego jest ww. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 18 listopada 2020 r., który doprowadził Sąd Rejonowy w Warszawie do wydania orzeczenia zgodnego z stanowiskiem pierwszym wskazanym powyżej.

Dodatkowo w wyroku z dnia 18 listopada 2020 r. sygn. akt C-519/19 Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że wniosek został złożony w ramach sporu pomiędzy Passenger Rights sp. z o.o., obecnie DelayFix, z siedzibą w Warszawie (Polska), spółką specjalizującą się w windykacji wierzytelności, której pasażer linii lotniczej będący konsumentem zbył swoje roszczenie, a przewoźnikiem lotniczym Ryanair DAC, z siedzibą w Dublinie (Irlandia), w przedmiocie wypłaty odszkodowania w kwocie 250 EUR za odwołanie lotu, na podstawie rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz.U. 2004, L 46, s. 1). Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że:

„artykuł 25 rozporządzenia nr 1215/2012 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że w celu zakwestionowania jurysdykcji sądu do rozpoznania powództwa o odszkodowanie wytoczonego przeciwko przewoźnikowi lotniczemu na podstawie rozporządzenia nr 261/2004 ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91, na klauzulę prorogacyjną zamieszczoną w umowie przewozu zawartej między pasażerem a przewoźnikiem lotniczym nie może powołać się wspomniany przewoźnik wobec firmy windykacyjnej, której pasażer zbył w drodze cesji swoją wierzytelność, chyba że zgodnie z ustawodawstwem państwa, którego sądy zostały wyznaczone w tej klauzuli, ta firma windykacyjna wstąpiła w pełni praw i obowiązków pierwotnego kontrahenta, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego. W stosownym wypadku taką klauzulę, która bez uprzednich negocjacji indywidualnych została zamieszczona w umowie zawartej między konsumentem, czyli pasażerem linii lotniczych, a przedsiębiorcą, czyli przewoźnikiem lotniczym, i która przyznaje wyłączną jurysdykcję sądowi miejsca siedziby tego przewoźnika lotniczego, należy uznać za nieuczciwy warunek umowy w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.” Co więcej w wyroku tym podkreślono, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem na podstawie art. 7 pkt.1 lit b) rozporządzenia nr 1215/2012 w odniesieniu do lotów bezpośrednich zarówno miejsce wylotu jak i miejsce przylotu należy uznać za główne miejsce świadczenia usług będących przedmiotem przewozu lotniczego co daje wytaczającemu powództwo odszkodowawcze na podstawie rozporządzenia nr 261/2004 możliwość wniesienia go do sądu obejmującego swoją jurysdykcją albo miejsce odlotu albo miejsce przylotu, które zostały uzgodnione w umowie (por. wyrok z dnia 9 lipca 2009 r. Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, pkt. 47; postanowienie z dnia 13 lutego 2020 r. flightright, C606/19, EU:C:2020:101, pkt. 26)

Z powyżej przywołanego wyroku wynika, że spółkę zajmującą się windykacją wierzytelności pasażerów lotniczych należy traktować jak konsumenta, od którego firma ta zakupiła wierzytelność o zapłatę odszkodowania za opóźnienie lub odwołanie lotu. Tym samym tego rodzaju spółce przysługuje ochrona jurysdykcyjna przewidziana dla umów konsumenckich. [P. Rejnowicz-Janowska, Spółkę windykacyjną należy traktować jak konsumenta. Omówienie wyroku TS z dnia 18 listopada 2020 r., C-519/19 (Delayfix), LEX/el. 2020.]

Co więcej Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, że przewoźnik lotniczy, aby zakwestionować jurysdykcję sądu do rozpoznania wytoczonego przeciwko niemu powództwa o odszkodowanie nie może powoływać się wobec firmy windykacyjnej na klauzulę prorogacyjną ujętą w umowie zawartej z pasażerem. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej zastrzegł przy tym, że przewoźnik lotniczy może powołać się na wspomnianą klauzulę prorogacyjną tylko wtedy, gdy zgodnie z ustawodawstwem państwa, którego sądy zostały wyznaczone w tej klauzuli, ta firma windykacyjna wstąpiła w pełni praw i obowiązków pierwotnego kontrahenta, czego ustalenie należy do Sądu odsyłającego. W wyroku tym zaakcentowano również, że klauzulę przyznającą wyłączną jurysdykcję sądowi miejsca siedziby przewoźnika, która bez uprzednich negocjacji indywidualnych została zamieszczona w umowie zawartej między pasażerem, a przewoźnikiem należy uznać za nieuczciwy warunek umowy w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13.” [P. Rejnowicz-Janowska, Spółkę windykacyjną należy traktować jak konsumenta. Omówienie wyroku TS z dnia 18 listopada 2020 r., C-519/19 (Delayfix), LEX/el. 2020.]

W związku z czym odpowiedzenie przez Sąd Najwyższy napytanie czy na podstawie umowy cesji z 509 k.c. strona powodowa wstąpiła w pełni praw pasażera będącego konsumentem wyklaruje kwestię związaną również kwestię możliwości powoływania się przez przewoźnika lotniczego tj. stronę pozwaną na klauzulę prorogacyjną.

Dodatkowo należy mieć na względzie utrwaloną linię orzecniczą Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zgodnie z którą, przewidziana w art. 5 ust 1 rozporządzenia nr 44/2001 zasada jurysdykcji szczególnej w sprawach, których przedmiotem jest umowa lub roszczenie wynikające z umowy, uzupełniająca zasadę jurysdykcji miejsca zamieszkania pozwanego odpowiada celowi bliskości i jest uzasadniona istnieniem ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, do którego zwrócono się o rozpoznanie sprawy. (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 maja 2007 r. w sprawie C-386/05 Color Drack; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 2009 r. W SPRAWIE C-204/08 Rehder) W szczególności ma to znaczenie, że w tym wyroku Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że usługi, których świadczenie odpowiada wykonaniu zobowiązań wynikających z umowy przewozu lotniczego osób, polegają na rejestracji i odprawie pasażerów przyjęciu ich na pokład samolotu w miejscu odlotu uzgodnionym w umowie, odlocie samolotu o przewidzianym czasie przewozie pasażerów i ich bagaży z miejsca odlotu na miejsce przeznaczenia, opiece nad pasażerami w czasie lotu i wreszcie na bezpiecznym zapewnieniu opuszczenia przez nich pokładu w umówionym miejscu lądowania i umówionym czasie. Miejscami, które wykazują bezpośredni związek z owymi usługami są miejsca odlotu i przylotu samolotu rozumiane jako odnoszące się do miejsc ustalonych w umowie przewozu. Przewozy lotnicze z samej swej natury polegają na świadczeniu usług w określonym miejscu. Każde z tych dwóch miejsc ma wystarczająco bliski związek z okolicznościami sporu, pozwalający na istnienie ścisłego związku pomiędzy umową a sądem właściwym zgodnie z celami w postaci bliskości i przewidywalności realizowanymi przez skupienie właściwości sądowej w miejscu świadczenia usług oraz przez wskazanie jednej jurysdykcji dla wszystkich roszczeń opartych na umowie. (Komentarz do artykuł 7 Rozporządzenia nr 1215/2012, red. Gołaczyński 2015 s.9/23 Legalis)

Należy zauważyć, iż powyższe uwagi w kontekście rozpatrywanej sprawy mają o tyle znaczenie, że M. M. pierwotnie kupił bilet na lot (...) z lotniska w K. do lotniska w M., a I. S. i P. S. kupili bilety na lot (...) z lotniska w A. do lotniska w K. z przesiadką w F.. A przewozy lotnicze z swej samej natury polegają na świadczeniu usług w sposób jednolity i niepodzielny, od miejsca odlotu do miejsca lądowania samolotu, wobec czego najbliższym sądem do miejsca wykonania zobowiązania jest właśnie lotnisko w B., gdzie przechowywana jest dokumentacja związana z organizacją lotu oraz innymi niezbędnymi informacjami dotyczącymi pasażera czy powodów opóźnienia lotu. Co implikuje wniosek, iż ze względu na ekonomikę procesu w tym dostępie do zebrania materiału dowodowego w sprawie przyjęcie jurysdykcji Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie było by najbardziej efektywne, a także było by uzasadnione istnieniem ścisłego związku pomiędzy umową przewozu a sądem, do którego zwrócono się o rozpoznanie sprawy. Nadto jak trafnie wskazał Trybunał Sprawiedliwości w sprawie C-94/14 Flight Refund Ltd przeciwko Deutsche Lufthansa AG zarówno miejsce odlotu jak i miejsce przylotu samolotu muszą być uznane za miejsce głównego świadczenia usług będących przedmiotem umowy przewozu lotniczego, a każde z tych miejsc ma wystarczająco bliski związek z okolicznościami sporu a tym samym zapewnia ścisły związek wymagany przez zasady jurysdykcji szczególnej określone w art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 (który

to odpowiada 7 ust 1 pkt. 1 lit. b tiret drugi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r.) pomiędzy umową a sądem właściwym w konsekwencji osoba żądająca odszkodowania na podstawie rozporządzenia nr 261/2004 ma prawo skorzystać z możliwości wyboru na podstawie ww. przepisu i wytoczyć pozwanemu sprawę przed sądem, w okręgu którego znajduje się jedno z tych miejsc. To prawo wyboru przyznane powodowi spełnia nie tylko kryterium bliskości, ale również wymóg przewidywalności, jako że pozwala zarówno powodowi, jak i pozwanemu na łatwe wskazanie sądów, przed którym może zostać wytoczone powództwo.

Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej cesja wierzytelności dokonana przez wierzyciela pierwotnego nie ma wpływu na jurysdykcję sądu polskiego opartą o wskazywany powyżej łącznik tj. art. 7 pkt 1 lit a i b tiret drugi rozporządzenia nr 1215/12 (por. wyrok TSUE z dnia 18 lipca 2013 roku, sygn. akt C-147/12, LEX nr 1335489). Wobec czego opieranie się jedynie na przepisach prawa krajowego poprzez uznanie, że umowa cesji z art. 509 k.c. wpływa na jurysdykcję byłoby sprzeczne z motywem 15 rozporządzenia nr 1215/12, który wskazuje, że przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i opierać się na zasadzie, że jurysdykcję w ogólności mają sądy miejsca zamieszkania pozwanego.

Opieranie się z kolei na motywie 18 rozporządzenia nr 1215/2012 poprzez interpretację, iż stosowanie szczególnych przepisów jurysdykcyjnych przewidzianych w tej sekcji nie można rozszerzyć na osoby, względem których ochrona ta nie jest uzasadniona tj. cesjonariusza jest

o tyle nieuzasadniona, iż staje ona w opozycji do samego art. 7 pkt 1 lit a i b tiret drugi, który nie jest, jak już nadmieniono, ograniczony jedynie do ochrony osoby konsumenta. Co więcej w ocenie tut. Sądu ochrona konsumenta jako słabszej strony umowy może polegać również na umożliwieniu mu decyzji czy sam chce dochodzić roszczeń z tyt. opóźnionego lotu, czy też woli za odpowiednim wynagrodzeniem prawo to przekazać wyspecjalizowanemu podmiotowi.

Podsumowując powyższe rozważania należy stwierdzić, że w orzecnictwie dotyczącym zawarcia umowy cesji wierzytelności z tyt. umowy przewozu pomiędzy cesjonariuszem będącym podmiotem profesjonalnym a cedentem – konsumentem

w rozumieniu art. 22¹ k.c. występują dwie główne interpretacje związane z jurysdykcją krajową. Po pierwsze art. 7 ust 1 pkt. 1 lit. b tiret drugi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. sam z siebie stanowi, podstawę, z której strona powodowa stanowiąca podmiot mający siedzibę poza Rzeczpospolitą Polska mogłaby wywodzić swoją legitymację czynną i jako następcą prawny konsumenta dochodzić odszkodowania za opóźniony lot od strony pozwanej tj. przewoźnika lotniczego. Co wynika

z tego, że przepis ten nie dotyczy stricte praw konsumenta czy jego osoby, a umożliwia stronie powodowej wytoczenie powództwa przed sąd w miejscu spełnienia świadczenia usług tj. miejsca odlotu lub przylotu samolotu na który bilety mieli wykupione poprzednicy prawny (...) z siedzibą w B. – czyli dotyczy samego stosunku zobowiązaniowego, który wynikał z umowy przewozu.

Dodatkowo należy również zwrócić uwagę jeszcze na dwie kwestie. Pierwszą z nich jest hierarchia źródeł prawa zgodnie, z którą rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) mają zastosowanie ogólne, są w całości wiążące i bezpośrednio stosowane. Muszą być one również w pełni przestrzegane przez podmioty, do których mają zastosowanie (osoby prywatne, państwa członkowskie, instytucje Unii). Stosuje się je bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich od dnia wejścia w życie tj. daty określenia w rozporządzeniu lub – w przypadku jej braku – dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej) bez konieczności transpozycji do prawa krajowego. Celem rozporządzeń jest zapewnianie jednolitego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich, a przepisy merytoryczne rozporządzeń zastępują niezgodne z nimi przepisy krajowe. W konsekwencji należy wskazać, że stanowisko zgodnie, z którym na brak jurysdykcji wynika z braku możliwości przeniesienia umową cesji z art. 509 k.c. wszystkich praw konsumenta (do podejmowania czynności procesowych) na stronę powodową a jedynie uprawnienia do nabycia roszczeń majątkowych jakie przysługiwały poprzednikowi prawnemu (...). Drugą natomiast jest dyspozycja art. 1099 par 2 k.p.c. zgodnie, z którym brak

jurysdykcji krajowej stanowi przyczynę nieważności postępowania. (zob. Komentarz do art. 1099 k.p.c. T. II red. Szanciło 2023, wyd. 2/Olczak-Dąbrowska Legalis) Jak wskazuje się w doktrynie brak jurysdykcji krajowej ma miejsce wówczas, gdy jurysdykcja krajowa polskiego sądu nie wynika z żadnego obowiązującego przepisu prawa, w tym ustawy krajowej, prawa unijnego czy umowy międzynarodowej, a strony postępowania nie zawarły umowy jurysdykcyjnej poddającej określoną sprawę (łączy ich stosunek prawny) jurysdykcji krajowej polskiego sądu (tzw. umowy prorogacyjnej) lub jej zawarcie w danej sprawie jest niedopuszczalne (por. art. 1104).”[M. Eysymontt [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217. Tom II, red. O. M. Piaskowska, Warszawa 2024, art. 1099; zob. A. Hrycaj [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Art. 1096–1217, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, art. 1099]

Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2017 r. sygn. I CZ 68/17 rygoryzm art. 1099 k.p.c. wynikający z podyktowanego interesem publicznym obowiązku respektowania przez sądy polskie swojej właściwości międzynarodowej, przesądza, że ustalenie istnienia jurysdykcji krajowej następuje z urzędu. Obowiązek sądu działania z urzędu oznacza zatem, że kwestia istnienia tej bezwzględnej przesłanki procesowej nie może być pozostawiona wyłącznie inicjatywie stron i uczestników postępowania i niewątpliwie powinna być przedmiotem badania i oceny sądu rozstrzygającego sprawę. W innym postanowieniu z 21 kwietnia 2017 r. Sąd Najwyższy wskazał w sprawie o sygn. I CSK 312/16, że wyjaśnienie, czy w sprawie sądom polskim przysługuje jurysdykcja krajowa jest obowiązkiem sądu. Sąd ma obowiązek z urzędu zgromadzić materiał procesowy niezbędny dla oceny istnienia bezwzględnych przesłanek procesowych. Chodzi tu zarówno o powoływanie się na istnienie lub też brak tego rodzaju przesłanki, jak i wskazywanie stosownych dowodów na te okoliczności. Kwestia ta nie może być pozostawiona wyłącznie inicjatywie stron i uczestników postępowania wobec istnienia, związanego z bezwzględnymi przesłankami procesowymi, interesu publicznego, przejawiającego się w rozważanym wypadku w obowiązku respektowania swojej właściwości międzynarodowej przez sądy polskie. [Komentarz do art. 1099 KPC red. nacz. Ryłski/red. cz. III Olaś 2023, wyd. 2/J. Kudła Legalis]

Należy zauważyć, że w obu sprawach podlegających wspólnemu rozpatrzeniu strony nie powoływały się na jurysdykcje krajową, która wynikać by miała z umowy, a strona powodowa wprost wskazywała, że wytoczyła oba powództwa w oparciu o przepisy krajowe. Dlatego też Sąd Okręgowy skłania się do stwierdzenia, że w rozpatrywanej sprawie jurysdykcja uprawniająca stronę powodową do wniesienia powództwa wynikałaby bezpośrednio z art. 7 ust 1 pkt. 1 lit. b tiret drugi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r., czyli z zasady szczególnej jurysdykcji tj. miejsca wykonania zobowiązania, a nie wiązała by się z tym kto był stroną umowy przewozu oraz jakie prawa procesowe zostały przeniesione przez konsumenta na stronę powodową umową cesji. Co więcej nawet przyjmując, że strona powodowa nie wstąpiła w wszelkie prawa należne jej poprzednikowi prawnemu z tyt. zawartej umowy przewozu na podstawie umowy cesji to i tak posiadała ona legitymację czynną do wniesienia powództwa, która wynikała nie tyle z ustawodawstwa krajowego co z prawa unijnego.

Biorąc pod uwagę, możliwość rozpoznania sprawy, która mogłaby stanowić przesłankę nieważności postępowania a także obowiązku badania jurysdykcji z urzędu sąd odwoławczy uznał, iż w odniesieniu do kwestii objętej sentencją postanowienia, uzasadnione jest przedstawienie zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Sędzia Magdalena Meroń-Pomarańska